

HACI BEKTAŞ VELÎ'NİN YOL ARKADAŞI KOLU AÇIK HACIM SULTAN VE VELAYETNÂMESİ

Tufan GÜNDÜZ¹

ÖZET

Anadolu erenlerinden Hacım Sultan'ın hayatı hakkında bilgiler kendi adına tertip edilmiş olan velayetnâmesinde geçenlerle sınırlı olup daha çok menkıbevi yönü ağır basmaktadır. Velayetnâmeden anlaşıldığına göre Hacım Sultan'ın soyu, İmam Ali el-Nakî'den Hz. Ali soyuna bağlanmaktadır. Asıl adı Receb iken Hacım Sultan diye tanınmış, Hacı Bektaş Veli de ona "kolu açık" unvanı verdikten sonra "Kolu Açık Hacım Sultan" diye meşhur olmuştur. Hacım Sultan'ın Anadolu'da hangi tarihlerde bulunduğu tam olarak belli değildir. Orhan Bey zamanında kendisinden bahsedilen Geyikli Baba ve Fatih Sultan Mehmed zamanında yaşadığı bilinen Otman Baba ile temas ettiği yolundaki rivayete nazaran onun XIV. yüzyılda yaşamış olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte birbirinden tarihen oldukça uzak iki şahıstan biri ile temas etmesi mümkün olmayacağına göre, bu bilgilerin sözlü geleneğin tesiri ile velâyetnameye girmiş olması akla daha uygundur. Öte yandan velayetnâmede geçen Yörük ve Akkoyunlu Türkmenleri ifadelerinden hareketle Uşak bölgesinde XVI. yüzyılda konar-göçerlik eden Türkmenlerle çok sıkı ilişkilerinin bulunduğu da anlaşılmaktadır. Germiyanogullarından Yakup Bey tarafından Susuz Köyü'nde onun adına inşa edilen zaviye Osmanlı idaresi altında da korunmuş, zaviyenin vakıflarına ve görevlilerine tanınan ayrıcalıklar bu dönemde de devam ettirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hacım Sultan, Bektaşî, Anadolu, Eren, Yesevi, Velayetnâme, Menkıbe.

BIBLIOGRAPHY OF BEKTASHISM IN GAZI UNIVERSITY TURKISH CULTURE AND HACI BEKTASH VELI RESEARCH CENTER ARCHIVE

ABSTRACT

Our knowledge about the life of Hacım Sultan, one of the Anatolian dervishes, is limited to those found in his 'Velayetname' (a kind of book written about the lives and epics of dervishes) which was composed for him and it is generally concentrated on his epic aspects. According to what is understood from this 'Velayetname', Hacım Sultan descended from Hz. Ali through İmam Ali al-Nakî. Though his real name was Receb, he was widely known as Hacım Sultan, and After Hacı Bektaş Veli had given him the name 'kolu açık' (meaning opened -arm), he became famous as 'Kolu Açık Hacım Sultan'.

It is not exactly clear when Hacım Sultan was in Anatolia. Yet, when we consider the rumour

1 Doç.Dr.,Gazi Üniversitesi Fen-edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

that he was in touch with Geyikli Baba, who was a figure during the reign of Sultan Orhan, and Otman Baba, Who is known to have lived during the reign of Sultan Mehmet the Conqueror, it is thought that he may have lived in the 14th century. However, as it was impossible to get in touch with one of those two people, who were historically distant from each other, it is more sensible that this information was included to his 'Velayetname' through the influence of oral traditions. On the other hand, When we take the statements of nomad and 'Akkoyunlu' Turkmens into account, it is understood that he had very close relations with the nomadic Turkmens living in Uşak district in the 16th century.

The small dervish lodge, which was constructed for him in the village of 'Susuz' by Yakup Bey from 'Germiyanogulları', was also preserved under the rule of Ottoman Empire and the privileges given to the foundations and commissionals of this Lodge continued in this period as well.

Keywords: Hacım Sultan, Bektaşî, Anadolu, Eren, Yesevi, Velayetnâme, Menkıbe.

GİRİŞ

Anadolu erenlerinden Hacım Sultan'ın hayatı hakkında bilgiler velayetnâmesinde geçenlerle sınırlı olup menkıbevi anlatım içinde karmaşık hâlde bulunmaktadır. Velayetnâmeden anlaşıldığına göre Hacım Sultan'ın soyu, İmam Ali el-Nakî'den Hz. Ali soyuna bağlanmaktadır. Asıl adı Receb iken Hacım Sultan diye tanınmış, Hacı Bektaş Veli de ona "kolu açık" unvanı verdikten sonra "Kolu Açık Hacım Sultan" diye meşhur olmuştur.

Onun menkıbevi hayatına göre, Hoca Ahmed Yesevî'nin talebelerinden olup onun tarafından Hacı Bektaş Veli'ye yoldaş yapılarak Anadolu'ya gönderilmiş, ikisi birlikte önce Ka'be'yi ziyaret ettikten sonra Anadolu'da Sulucakarahöyük'e gelmişler; daha sonra Hacı Bektaş Veli onu Germiyan İli'nde Susuz adlı yere göndermiştir. Burada kendisine bir zaviye inşa eden Hacım Sultan bölgede irşad faaliyetlerinde bulunmuştur.

Velayetnâmede Hacım Sultan'ın gelip geçtiği veya konakladığı mahallerde başlangıç tepkiyle karşılandığı ve ona "Biz burada ışık istemiyoruz" dediklerine bakılırsa, Kalenderî derviş tipine çok benzediği tahmin edilebilir. Çünkü gerek kılık-kıyafetiyle gerekse hâl ve hareketleriyle Kalenderî dervişlere benzediği düşünülmektedir (OCAK 1996: 505). Buna mukabil o sabırlı davranarak, kendini kabul ettirme yoluna gitmekte ve ayrıldığı her mahalde yerli ahali üzerinde etki bırakmaktadır.

Hacım Sultan'ın Anadolu'da hangi tarihlerde bulunduğu tam olarak belli değildir. Orhan Bey zamanında kendisinden bahsedilen Geyikli Baba ve Fatih Sultan Mehmed zamanında yaşadığı bilinen Otman Baba ile temas ettiği yolundaki rivayete nazaran onun XIV. yüzyılda yaşamış olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte birbirinden tarihen oldukça uzak iki şahıstan biri ile temas etmesi mümkün olmayacağına göre, bu bilgilerin sözlü geleneğin tesiri ile velâyetnameye girmiş olması akla daha uygundur. Öte yandan velayetnâmede geçen Yörük ve Akkoyunlu Türkmenleri ifadelerinden hareketle Uşak bölgesinde XVI. yüzyılda konar-göçerlik eden Türkmenlerle çok sıkı ilişkilerinin bulunduğu da anlaşılmaktadır.

XVI. yüzyıl Kütahya tahrir defterinde Uşak'ta on dokuz cemaatten meydana gelen Akkoyunlu aşiretinin varlığına tesadüf edilmektedir. Güya Hacım Sultan, Sulucakarahöyük'ten Susuz'a geldiğinde zaviye yapmak için durduğu yer, Akkoyunlu Yörüklerinin yaylası imiş. Onlarla münazaadan sonra etrafatan toplanan ileri gelenler ona bir zaviye inşa etmişler. Mehtap Özdeğer'in tespitlerine göre bu zaviye Germiyan Beyi Yakup Bey tarafından inşa edilmiş ve bir vakıf tesis edilerek bazı gelir kaynakları tahsis edilmiştir. (ÖZDEĞER 2001: 398-399). Bu vakfın tesis tarihinin 1321 olmakla beraber, Hacım Sultan'ın da bu tarihlerde hayatta olup olmadığı müphemdir. Çünkü vakfın şartnamesinde müteveli olarak Şeyh-i Germanî, Şeyh Mustafa oğlu Şeyh Dede Balı görünmektedir (ÖZDEĞER 2001: 400). Velayetnamede Hacım Sultan'ın Osman adlı bir oğlundan bahsedilmesine nazaran Dede Balı'nın onun ahfadından olması zayıf bir ihtimal olarak durmaktadır. Buna mukabil Osmanlı kayıtlarında Dede Balı, Hacım Sultan'ın ahfadı sayılmıştır.

İlk olarak Hacım Sultan'ın müridlerinden Derviş Burhan tarafından oluşturulduğu anlaşılan velayetnamenin baş kısımlarının Hacı Bektaş Veli Velayetnamesi'nden alındığı bellidir.

Hacım Sultan Velayetnamesi'nin bir nüshası Arnavutluk Devlet Arşivi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu'nda (Tiran) 88 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Türkiye'de ise Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi (Yazma d. Nr. 730) ile Ali Emiri Efendi Kütüphanesi'nde (Millet Kütüphanesi) (nr. 943) birer nüshası bulunmaktadır. İstanbul nüshası rik'a yazı ile 4 Rebiyyülahir 1309 (7 Kasım 1891) tarihinde yapılmış olan istinsah edilmiştir. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nde bulunan bir Hacı Bektaş Veli Velayetnamesi (Raf ve yer numarası bulunmamaktadır.) istinsah nüshasının içinde de Hacım Sultan onun "Üçüncü Halifesi" olarak sayılıp menakubından bazı parçalara yer verilmiştir.

Hacım Sultan Velayetnamesi'nin ilk neşri Rudolf Tschudi tarafından 1914 yılında Berlin'de yapılmıştır (TSCHUDI 1914).

Bizim yeni harflere çevirisini yaptığımız, TDİB Kütüphanesinde bulunan nüsha olup, talik harfle yazılmıştır. Her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Metinde geçen bütün ayetler ve bazı isimler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin içinde parantez içinde verilen rakamlar, orijinal metindeki sayfa numaralarına, diğerleri ise ya kelime tekrarına ya da eksik kelimenin bizim tarafımızdan doldurulmuş hâline delalet etmektedir.

KAYNAKLAR

OCAK, A.Yaşar (1996), "Hacım Sultan" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, XIV/505-506, İstanbul.

ÖZDEĞER, Mehtap (2001),15-16. Yüzyıl arşiv Kaynaklarına Göre Uşka Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi, İstanbul.

TSCHUDI, Rudolf (1914), Das Vilajet-name des Hadschim Sultan, Berlin 1914.

Hû Dost

Menakıb-ı Sultan Hacı Bektaş-ı Velî Kuddise Sırrıhu'l-Aziz

VELAYETNÂME-İ HACİM SULTAN

Bismillahirrahmanirrahim

(1) Elhamdulillahi Rabbi'l-alemîn ve şera'it-i salavati'l-lahi ve 'alâ âlihi Muhammedin ecma'ine et-tahirin ve kâ'idü'l-izzî'l-ecma'in Ali ibn-i Ebi Talib ve 'alâ evladihi'l-ma'sûmîn ve 'aşeretü'l-tahirin ecma'in ammâ ba'd bilgil kim Hakk-ı subhanehu ve te'alâ halkı yaratmaktan muradı oldır ki, ma'rifet 'ibâdet iken bahtlu ve sa'adetlü kendü hizmetinde müşerref ve mahsus olalar kal Allahu te'alâ ve tekaddes ve ma halakatü'l-cinne ve'l-inse illa yabudün pes kelam-ı Rabbanî mücebiyle âdem oğlanı zühd ve takvâdan hâli olmayalar.

İmdi 'azizim bilgil kim Sultan Hacı Bektaş-ı Velî rahmetu'llahi 'aleyh nitekim zikrolunur, Sultan İbrahim oğludur ve Sultan İbrahim, Musa-i Kâzım oğludur ve Musa-i Kâzım Ca'fer-i Sadık oğludur ve Ca'fer-i Sadık, Muhammed Bakır oğludur ve Muhammed Bakır Zeyne'l-'Abidîn oğludur ve Zeyne'l-'Abidîn İmam Hüseyin oğludur ve İmam Hüseyin Hazret-i (2) İmam Ali oğludur. Keremullahi vechehu ve valideleri Hazret-i Fatimetü'z-Zehra hazretlerine çıkar -Rızvanullahi 'aleyhim ecma'in-. Bu vechle muhakkak bî-reyb Horasan Erenleri'nin sahîhü'n-neseb seyididir. Bilâ hilaf.

Pes imdi Hacım Sultan kuddise sırrıhu'l-aziz dahi şahzâde Hüseyin oğludur. Ve şahzâde Hüseyin İmam 'Ali en-Nâki oğludur. Ve 'Ali en-Nâki imam Muhammed Tâki oğludur ve İmam Muhammed Tâki, İmam Ali er-Rıza oğludur. İmam Ali er-Rıza, İmam Musa-i Kâzım oğludur. İmam Musa-i Kâzım İmam Ca'fer oğludur. İmam Ca'fer, İmam Muhammed Bakır oğludur, İmam Muhammed Bakır, İmam Zeyne'l-'Abidîn oğludur. İmam Zeyne'l-'Abidîn, İmam Hüseyin oğludur. İmam Hüseyin, İmam 'Ali oğludur ve valideleri dahi Hazret-i Fatimatü'z-Zehra'ya çıkar. Dedeleri Muhammed Mustafa sallâ Allahu te'alâ aleyhi ve sellem hazretlerine çıkar. İmdi, İmam 'Ali el-Nâki'nin yedi oğlu var idi. Birine imam oldu. Onun adına İmam Hasan el-Askerî dirlir. Altısı imamzâdelerdir. Birinin adı İmamzâde Hadi'dir. Birinin İmamzâde Hüseyin'dir. Birinin ismi İmamzâde Ca'fer'dir. Birinin ismi İmamzâde Zeyd'dir. Birinin ismi İmamzâde İbrahim'dir. İmdi İmamzâde Hüseyin'in üç evladı oldu. Birine (Birine) Seyyid Cihanî, birine Sultanî ve birine Seyyid Hacı dirlir. Bir ismi dahi Receb idi. Sultan Hacım'ın isimleri Receb Sultan'dır. Ve Hacı Bektaş-ı Velî kuddise sırrıhu hazretleri bunlar şöyledir kim nasîb-i ezeliye yani kim sabavet halinde hergiz sıbyaylar ile karışup lu'b ve şehvete meşgul (3) olmadılar. Nitekim zikri geçti; sabavet 'âleminde dahi kendülerinden nice haller zâhir olurdu. Dürlü kerametler gösterirler idi ve mübârek ağızlarından dürlü nesnelere dahi işidirler idi ve hergiz dünyaya rağbet itmediler ve heva-yı nefsanîyeye meyl kendülerinden

gelmedi. Belki kendülerinden zâhir olan gice ve gündüz 'ibadet ve ta'at ve riyâzet zühhd ve takvâ idi. Hattâ Horasan'da ataları dedeleri Allah hükmüne varıcak sultanlığı 'arz itdiler. Hacı Bektaş-ı Velî Sultan kabul itmedi. Ve sultan-ı evliya Hâce Ahmed Yesevî kutbü'l-ikrâm Rum'a gönderilmezden evvel kırk yıl tamam sâ'imü'd-dehr kâ'imü'l-leyl 'ibâdet û riyâzet ve zühhd û takvâya vera'-ı a'mâl-i salihâ ile meşgul oldılar. Ve dahi hidâyetullah-i celle u celâluhu yetmiş gice ruhları alem-i ervâhda 'âlem-i ecsâma ubûr kıldı kesâirü'n-nâsi sa'yılarıyla ve bu vasita-i a'mâl-i salihalarıyla yevmen fe yevmen terakki bulup ta mertebe-i velayete irişmeğe bi-vechle oldu. Ol 'âlem-i kadîmden aşına geldi. Aşına olana aşinalık gösterdi. Kâmilin mertebesini işaret itdi. Min kıbelullahi ilhâm tarafından kendülere kutbü'l-aktâb sultanü'l-'arifin serçeşme-i merdan-ı hezar-piran-ı Türkistan Sultan Hâce Ahmed Yesevî ibn-i Muhammed Hanefî rahmetullahi aleyh cihân-i fakrî anlardan kabul itdi. Ve onların irşâdlarıyla tâbî' ol ve anlardan me'zûn ol deyü işaret olundu. Ve ol kubbe-i elif tâc ve hırka ve sofrâ ve seccâde kim hazret-i Cebraîl (4) hazret-i aleyhisselama Hakk subhanehu ve te'alâ emriyle göndermiş idi. Ve Hazret-i Resul dahi erkâniyle Hazret-i 'Ali'ye virmiş idi. Ve Hazret-i Ali dahi Hazret-i Hüseyin'e virmiş idi. Ve Hazret-i Hüseyin dahi Zeynel-abidin'e virmiş idi. Ve Hazret-i Zeynelabidin Mervan habsinde iken Ebu'l- Müslim gelüb hurûc itmek için icâzet taleb kılıcak ol kubbe-i elfî tacı ve hırka ve çerak ve sofrâ ve 'alemi ve seccadeyi erkâniyle Ebu'l- müslime virmiş idi. Ve Ebu Müslim dahi Muhammed Bakır'a virmiş idi ve Muhammed Bakır dahi oğlu Ca'fer-i Sadık'a virmiş idi. İmam Ca'fer-i sadık dahi oğlu İmam Musa-i Kâzım'a virmiş idi. İmam Musa Kâzım dahi oğlu sultan-ı Horasan Ali Rıza'ya virmiş idi. Ali Rıza dahi sultanü'l-'arifin serçeşme-i merdan-ı hezar-piran-ı Türkistan Hâce Ahmed Yesevî'ye virmiş idi. Hâce Ahmed Yesevî dahi -rahmetullahi aleyhi- doksan dokuz bin halifenin birine virmedi. İstedikçe, "Sahibi var, gelür." deyü Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî'nin gelmesine işaret ider idi. Ahirü'l-emr Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî geldi. Ol dahi anlara virmiş idi. Zira ol vaselelere ve ol kisvetlere layık olmaklıkla nişan virdi. Kim ki ol kisveti ve ol vaseleleri nişan göstere ve bu mertebe bâtın-ı Muhammed Mustafa ve velayet-i 'Ali'dir hasseten bu mertebe vârisiyyet-i nesebiye yüzünden olmaz. İmdi Sultan Hacı Bektaş-ı Velî Hazretleri Hâce-i Ahmed Yesevî'ye 'ilm okumağa virmişlerdi. Bir gün namaz vakti geldi. Şeyh ayıtdı: (5) "Su getirün abdest alayım." didi. Hacı Bektaş-ı Velî el-Horasanî ayıtdı: "Hâce nazar itseniz de çeşme mektebhânedeki aksa." didi. Andan Şeyh ayıtdı: "Ona benim gücüm yetmez." didi. Şeyh öyle diyecek Hazret-i Hacı Bektaş-ı Velî yüzünü Hakk'a tutdı ve secde-i niyâz itdi. Fi'l-hâl çeşme taşradan gaib oldı ve gelüb mektebhânedeki akdı. Gördüler mütehayyir oldılar. Andan Şeyh Bektaş-ı Velî sevinçle başını kaldırdı. Gördü ki, su akar ve ol suyun yanında bir ağaç yetmiş ve çiçeği dahi açılmış. Her gün doksan dokuz bin halife Sultan Hâce Ahmed Yesevî'den ders okurlardı. Geldiler gördüler ki Buna(r) "Mektebhâne derunundan akar bu ne aceb şeydir?" didiler. Sultan, Hâce-i Ahmed Yesevî dahi ayıtdı: "Bu kerâmet ve bu velâyet Hacı Bektaş-ı Velî hazretlerininindir." didi. Halifeleri ayıtdılar: "Hacı Bektaş kimdir?". Ayıtdı: "Budur". "Ya ne sebebden Hacı Bektaş oldı?" didiler. Şeyh ayıtdı: "Arafat günü idi, bizler Arafat'da idik. Ben ayıtdım, "Evde aş pişirirler." didim. Fi'l-hâl bir tebsinin içinde sıcak aş getürdü ve bana sundı ve ben dahi aldım sakladım ve bir dahi velayeti budur kim her kangı vakit Ka'be'de namaz kıldığım vakit sağ yanıma selam virsem Hacı Bektaş Sultan'ı görürdüm ve sol yanıma selam virdiğimde Hacim Sultanı görürdüm." didi. Namazdan farîğ olıcak heman gâ'ib olurlardı.

Çünkü bu cevabı işitdiler “Bu bir oğlandır anası südi ağzında (6) kokar bu kande velâyet ve keramet kande.” didiler. Bunlar böyle diycek Hazret-i Hünkâr Hacı Bektaş ayıtdı: “Biz Hazret-i ‘Ali’nin oğlanlarındanuz ve ‘Ali’nin sırrıyuz” didi. Didiler ki, “Göster görelim, eğer gerçek isen söylediğin tasdik oluna kim ‘ayni ile görelim tahkik ola. Hazret-i ‘Ali’nin kendünde üç nişan vardır, biri elinde bir kara ben vardır, sağ elinde bir yeşil beni vardır ve sağ omzunda bir beni vardır.” Anlar böyle didiler. Elin açdılar gördüler bir kara ben elinde ve yeşil ben ayıtdılar omuzun açdı gördüler bir dahi alnında vardır imâmesin yukarı kaldırdı gördüler ki yıldız bir ben gördüler bağrında gördüler cümlesi yüzlerin yere urdular andan Hünka(r) Hazretine sordılar ittifaken: “Senin meşrebin kimdendir?” buyurdılar: “Meşrebim Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellemden”. Ayıtdılar: “Sana bu velayet kimdendir?” Ayıtdı: “Bana bu velâyet Allah’dandır.” Ayıtdılar: “Sana bir şeyh gerekir.” didiler. Andan Hacı Bektaş-ı Velî el-Horasanî ayıtdı: “Eğer sizden biriniz şol yasemin yaprağı üstüne seccâdeyi salub iki rek’at namaz kılsa ona kendimi teslim iderim” didi. Çün bu cevabı işitdiler cümlesi mütehayyir oldılar. Bakalım sen eyle bizler görelim (görelim) didiler. Hazret-i Hünkâr ayıtdı: “Eğer göstersem bana mutî olur musunuz” dahi beli didiler. Derhal Hacı Bektaş-ı Velî el-Horasanî abdest aldı seccâdesin eline aldı ayıtdı: “Bismillahirrahmanirrahîm bi-emri’l-lahi te’alâ” didi. seccâdeyi yaprak (7) (yaprak) üzerine saldı. Seccâde muallak turdı ve çıkdı iki rek’at namaz kıldı. Giriü indi cem’isi geldiler, ayağına düşdiler ve kisvetlerin nazarında kodular. Hacı Bektaş-ı Velî Hazretleri kisvetlerin tekbir idüb başlarına giydirdi. Heman Hâce Ahmed Yesevî ol cihazı ve elif tac ve hırka ve çerağ ve ‘alemi ve seccâdeyi İmam ‘Ali er-Rıza anlara vir dimiş idi ki bizim evlâdımızdan bir kişi gelse gerek ona vir dimiş idi. Pes Sultan Hâce Ahmed Yesevî ibn-i Muhammed Hanefî getürüb erkânıyla Sultan Hacı Bektaş-ı Velî’ye virdi ve dua idüb dest-i tövbe virdi. –Kal Allahu te’alâ tûbû ile’l-lahi tövbeten nasûha- pes imdi tövbe-i nasûhi virüb biat itdi ve buyurdu ki, “Ey Sultan Hacı Bektaş-ı Velî, var yüri imdi Rum diyarında Suluca Karayük’i sana makam virdiler. Var durma ve eğlenme, git.” didi. Pes andan doksan dokuz bin halife ve her birerleri nutk itdiler ki, bizler sana yoldaş olalım didiler. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî el Horasanî didi ki, “Nice yoldaş olursunuz” ayıtdılar: “Na’lin çevirelim” didiler. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ayıtdı: sizler bana yoldaş olamazsınız.” didi. Bir dahi didi ki, abdest bardağın getüreyim didi. Hazret-i Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî kabul itmedi. Ma hasıl-ı kelâm onbir kişiye değin söylediler kabul itmedi. Ahirü’l-emr evlad-ı ‘Ali’den ve İmam ‘Ali el-Nakî’ neslinden bir evlad mukaddem zikr olunduğu gibi İmam zâde Hüseyin oğlu Hacım Sultan rahmetullahi ‘aleyhi rahmeten vâsi’a Hâce Ahmed Yesevî rica ve niyâz itdi. Kendüsünün yoldaşı (8) olmasın. Pes Hacım Sultan Hazretleri yerinden kalkub didi ki, kabul iderseniz bizler sizlere yoldaş olalım” didi. Hazret-i Hünkâr ayıtdı: “Nice yoldaş olursunuz” didi. Sultan Hacım hazretleri ayıtdı: “Böyle yoldaş olurum ki, yoldan çıkarsan uruvarım ayağın vardır” didi. Böyle diycek Hacı Bektaş-ı Velî ayıtdı: “Vay ‘ammimzâdem sen benim yoldaşımsın didi. Birbirisini kabul itdiler. Pes Sultan Hâce Ahmed Yesevî Hazretleri bir ağaç kılıcı var idi. Getürüb Hacı Bektaş-ı Velî el-Horasanî’nin tekbir idüb beline kuşatdı. Ve dahi ocakdan dut ağacından odun yanar idi. Bir öksü kavrayub Rum’a doğru purtaf itdi. Ve ol öksi Horasan’dan Rum’a er gönderildiği ma’lum ola deyu Rum’da bunu tutalar didi. Ol öksi havada yana yana çekerken Konya’da bir er var idi. Hoca Fakih dirler idi. Ol öksiyi kapub hücesinin önüne

dikdi. Kudret-i ilahi ol öksi bitdi. Tepesi yanık aşığı tut ve el-haletü hazihi şimdi yemiş virir. Pes imdi Sultan Hacım ve ve Bektaş-ı Velî ol gice seccadesi üzerinde yatdılar ve kudretten bir avaz geldi ki eğlenme “Rum’a varın” Durdular sabah namazın kılub evradların tamam idüb “fe innema tevellu fe seme vechehu” diyüb dostuna secde itdiler, andan ricat taleb itdiler. Pes Hâce Ahmed Yesevî İbn-i Muhammed Hanefî ibn-i ‘ali er-Rıza dahi doksan dokuz bin halife ile bunlara hayr dua idüb bir mübarek şenbe günü (9) ol saatde Ka’be yoluna revan oldılar. Bir menzil gönderdiler: “Yürin imdi duadan bizni unutmayın.” diyüb revan oldılar. Yevmen fe-yevmen gelüb Ka’be-i şerife yetişdiler. Tavaf idüb kırk gün Arafat dağında riyazet çeküb Allahu te’âlâdan istianet dilediler. Andan gidüb Medine-i Münevvere tarafına revan oldılar ve gelüb Hazret-i Resullah Sallallahu ‘aleyhi ve sellemi dahi ziyaret itdiler. Kırk gün mikdarı anda dahi riyazet çeküb Allahu te’âlâdan ‘özü ve tazarru’ münacat ittiler. Andan dahi gidüb Kuds-i Şerife gelüb anı dahi ziyaret itdiler. Andan dahi gidüb Rum’a revan oldılar, bir cezireye geldiler. Arslan korkusundan ol yol geçilmez idi. Ol araya geldiler. İki arslan iki yanadan gelüb bunlara salındılar. Pes, evliyalar dua itdiler, kakıldılar. Fi’l-hal taş oldılar. Andan gidüb Rum’a yakın geldiler. Ayıtdılar: “es-Selamün ‘aleyküm ya Rum erenleri” didiler. Pes, Rum erenleri dahi bir yere gelüb sohbet iderler idi. Fatıma Bacı yemek pişirirdi. Kalkup üç kere tapu kıldı yine oturdu. Andan Karaca Ahmed ayıtdı: “Bacı kimin selamın alursın?” didi. andan Bacı ayıtdı: “Ruma er geldi.” Andan Karaca Ahmed ayıtdı: “Ne taraftan gelü(r)ler?” didi. Fatıma Bacı didi ki: “Kendileri Horasan’dan ve lakin gelişleri Ka’betullah’dan.” didi. Anlar yani Rum erenleri ayıtdılar: “Gelün kanad kanada idelim ‘arşa değin bağlayalım, geçsünler.” Didi. Andan kanad kanada çatdılar ‘arşa değin bağladılar. Andan bunlar gördü (10) yol bağladılar. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî el-Horasanî ayıtdı. “Ya Hacım gövdemizi bir idelim.” deyüb gögerçin şekline girdiler. Pervaz urup “Ya Allah” diyüb ‘arşın sakfından uçdılar. Ol vakit kim evliyalar arşa yetmişdi. Andan mela’ikeleri gördiler, başlarında bi ce sani birer elfi tac giyerler karşı geldiler “Hoş gelidiniz ya evliyaullahlar” didiler. Andan havadan inüb Sulıkarayük’e kondular. Gögerçin şeklinde bir mermer üzerine ayacıkları taşa batdı. Andan ayıtdılar: “Hay yanımdan geçdi” didiler. Andan Karaca Ahmed bir mikdar hâb ‘âlemine vardı. Kalkdı ayıtdı: “Dünya’da hiç nesne görmedim amma Sulıcarayük’de bir dane gögerçin oturur gördüm. Ve lakin başı iki” didi. Andan Karaca Ahmed oğlu Hacı Tondıl yerinden kalkub icazet diledi. “Ben ol gögerçini getüreyim size haber sorun” didi. Pes Rum erenleri destur virdiler. Bir doğan oldu, havaya ağdı. Gördü kim, Karayük başında bir gögercin oturur ama başı iki. Havadan indi. Diledi ki, çala idi. Pes Hacım Sultan hazretleri destin sunub birinci kat gökde avucuna alub sıkdı. Aklı za’il oldu. Bir saatden aklı geldi. “Sen kimsin bir yüzüz erkânı yok er ere böyle yırtıcı suretle mi gelür.” didi. Ve “Divan-ı Hakk’da yeşil perdenin altından ‘âlem-i ervâhdan elli yedi bin evliyaya mansıb üleşdiren kişidir.” didi. Hacı Dondul ayıtdı: “Hak divanında bize mansıb veren kişinin sağ elinin ayasında bir yeşil beni vardır.” (11) Andan Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ayıtdı: “Şimdi göricek ol eri bilür misin?” “Na’m bilirim.” didi. Andan Sultan Bektaş-ı Velî avucun açdı. Görüb bildi. Gelüb eline ayağına düşüb tazarru’ eyledi. Andan Hacım Sultan Hazretleri ayıtdı: “Yüri var erlere haber eyle gelsünler.” didi. Andan Hacı Dondul gelüb bunlara haber virdi: “Şek şübhe yok Hakk divanında bize mansıb viren kişidir bu gelen.” didi. Pes erenlerin ba’zıları muhalefet: “Varmazız er ise bizi cezb itsün ayağına atsın.” didiler. Ve Rum erenlerinin ‘inadı bunlara ma’lum oldu. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ve

Sultan Hacım dua itdiler. Barmağıle işaret itdiler. Seccadeleri cem'isinin altından ga'ib olub bunların nazarında döşendi. Gine inad çırakların dahi yakamadılar. Bunlar 'aciz oldılar. Andan Karaca Ahmed ayıtdı: "Şimden gerü gelün varalım ol erlerin remzidir." didi. "Er virdiğin gerü almaz nihayet bize dahi zarar vire." diyüb yerden kalkub revan oldu. Anı görüb cem'isi ardına düşdiler. Sofucakarayük'e çıkdılar. Gördiler ki hep seccadeleri bunların nazarında döşenmiş idi. Hacı Bektaş buyurdu; geçüb seccadelerine oturdılar. Bir zaman Hacı Bektaş-ı Velî mübarek ağzın açub ayıtdı: "Ey Karaca Ahmed, siz elli yedi bin koyun idiniz ben sizi 'âlem-i ervâhda gördüm, lâkin sen sürüye uymaz bir kuzı idin ben seni çevgân ile ensene urub durdın" didiler. (12) "Dilersen ensene nazar eyle çevgan yerini göresin" didi. Pes cemî'-i erenler bakub gördüler 'özü'n tazarru' itdiler. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ve Sultan Hacım Hazretleri bunlara arş beyan virdiler. Cemî'-i meşayih pişvâdir hem şeriat muhkemidir hem tarikat muhkemidir. Zira kim cemî'-i meşayihler idi. Ayıtdılar: "Ne kişigerlersiniz kimin neslisiniz irşadınız kimdendir?". Ayıtdılar: "Aslımız Horasan ve mürşidimiz Hüda'dır." Ayıtdılar: "Bu söze delil gerek." didiler. Pes Hacı Bektaş-ı Velî ve Sultan Hacım dua itdiler. Hazret-i Hakk'a münacat idüb el yüze sürdiler. Derhal havadan bir yeşil ferman indi. Önlerinde konu. Cemî'-i meşayihler gördüler. Yeşil fermanı açdılar. Yeşil varak üstüne ak hat ile yazılmış Bismillahirrahmanirrahim ve sallallahu 'alâ seyyidina el-mürselin ve'l-hamdülillahi rabbi'l-'âlemîn sallâ alâ Muhammedi'l-Mustafa ve aliyü'l-murteza ve hüsn-i halki'r-rıza ve Hüseyin-i Mazlum şehid-i deşt-i Kerbela ve Zeynelabidin ve Muhammedü'l-Bakır ve Ca'fer-i Sadık ve Musa el-Kâzım ve 'Ali er-Rıza ve Muhammed el-Taki ve Ali el-Naki ve Hasan el-Askerî ve Muhammed Mehdi-i sahibü'z-zaman kutbü'd-devran hüccetü'l-kuyüm salavatullahi ve's-selamuhu aleyhim ecma'in et-tayyibin et-tahirin lâ feta illâ 'Ali lâ seyfe illâ Zülfikar. Andan okudılar gördiler. Nasib Hüda'dan bildiklerinden sonra cümle bunların önünde başların yere kodılar. "Bize safa nazar eyle" didiler. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî bunların üzerlerine tekbir eyledi. Teberra itdiler. Anınçün pişvâdir. Nitekim Kur'an'da buyurdu: "vein tevellev kema tevelleytum min kalbi yu'zibkum azaben elima" (13) ayeti Hakkında Hazret-i Enbiya salavatullahi aleyh buyurur: "Evliyahum etvali min adauhim ibtida" tevellâ ve teberra meşayihler içinde andan kaldı. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ayıtdı: "Ya Karaca Ahmed sen ayıtdun er virdiğini almaz eğer er ise dahi mansıb vire didünüz idi. Sultan Hacı Ahmed Yesevî bizi Rum'a göndericek bir divceğiz hidmetkâr virmiş idi. Ol divceğizi biz sana bağışladık ta vefatından sonra senin mezarını beklesün Rum'un sağına bu kimse sağ benim divanesi senin olsun." didi. Andan Karaca Ahmed yerinden kalkub elin ayağın öpdi. 'Özr ve tazarru' eyledi. Andan cemî' evliyalar gelüb her biri 'âlem ve sofrasın tekbirledüb elli yedi bin evliya idi. Cemisi halife olub makamlarına gitdiler. Heman ikisi kaldı pes imdi Bektaş-ı Velî el-Horasanî ayıtdı: Ya 'ammimzâde Hacım Sultan gel benim başım traş eyle hem yoldaş seni dahi göndereyim Germiyan'da Susuz nam mevzi'ide Hakk canibinde sâkin ol deyü işaret olındı. Ve hem Mentеше iklimine bin bir öküz kurban vardır. Götürüb Seyyid Gazi üzerinde 'imaret eyle." didi. "Gel benim başım traş eyle." didi Pes Hacım Sultan Hazretleri yerinden kalkub su getirüb nazarında kodu. Eline su alub Sultanın başın ısladı. Tiğ alub traş etmek istedi. Sem'ine bir avaz geldi kim "Meded Hacım Sultan!" (14) deyü. Pes Sultan Hacım bu avazı işidüb bir zaman hâb alemine varub tevekkül-i Hakk oldu. Andan Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ayıtdı: "Neyledün?" didi. Hacım Sultan didi ki: "Ya Hünkâr Ak Deniz'de bir kişinin gemisi

gark oldu. Meded Hacım Sultan dimişken döndü bir gayrı ere çağırıldı. Eli elimde kaldı” diyüb bir eli Sultan Hacı Bektaş-ı Velî'nin önüne kodı. Andan Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ayıttı: “Ya Hacım Sultan kanda Akdeniz kanda Malya Kırı?” didi. Bunu bir yakinle söyle didi. Andan Hacım Sultan dahi elin sunub Akdeniz'den bir yunus balığı kulağından parmağın sokub getirüb Sultan hazretlerinin önüne bırakdı. Sultan hazretleri bu velayeti görüb Horasan'dan bir ağaç kılıç kuşandılar idi. Getürüb Sultan Hacım'ın beline tekbir idüb kuşatdı. “Yüri imdi Germiyan'a.” didi ve birbirine merhaba idüb bir menzil götürdü. Sultan Hacım hazretleri revane oldu. Kudret-i ilahi, bir derviş katır ile su getirür idi. Hacım Sultan'ın önüne uğradı. Sultan Hacım dahi ağaç kılıcı eline alub “Lâ feta illâ 'Ali ve lâ sefye illâ Zülfikar.” didi çaldı katır iki pare oldu. Bir mermeri dahi çaldı. İki pare oldu. Saka bunu görüb ağlayub Hacı Bektaş-ı Velî'ye geldi. “Bir divaneye bir kılıç virmişsiniz benim katırım helâk eyledi.” deyü ağladı. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ayıttı: “Varın Hacım'a (15) gel diyin.” didi. Bir derviş var idi varub çağırıldı “Gel sizi Sultan Hünkâr ister.” didi. Hacım Sultan dahi “na'm.” diyüb geldi. Pes Sultan hazretleri ayıttı: “Neyledün katır öldürmüşsün.” didi. Andan Sultan Hacım hazretleri ayıttı. “Ya Hünkâr beni bir ağniya vilâyetine gönderirsin, senin kapunda keskin kılıcı neyerim” didi. “İmdi kılıcını zabt eyle.” didi. Sultan Hacı Bektaş-ı Velî ayıttı: “Ya Hacım, Rum'da Hacım adlu er çokdur. Senin adın Kolu Açık Hacım olsun.” didi. Gine Hacım Sultan hazretleri dua eyledi. Katırın canı geldi. Hizmetde oldu. Pes Sultan Hacı Bektaş-ı Velî gine Hacım Sultanı gönderdi. Germiyan'a revane oldu. Yevmen fe-yevmen Karahisar canibine azm idüb gitdi. Karahisar canibinde bir karye var idi. Üyük dirler idi. Gelüb anda sâkin oldu. Birkaç gün zikrullah ile meşgul oldu. Pes andan bir kişicik var idi. Yağlı Baba dirler idi. Gelüb Sultan hazretini buldı. Merhaba idüb görüşdiler. Sultan Hacım bu azize nevazeşet idüb izzet eyledi. Evliyaullahda tekebbür olmaz. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de buyurur: İnne Allahu lâ yuhibbi'l-mütekebbiriin bir ayetde dahi buyurur: “İnnallahu lâ yuhibbu külli muhtalin fehur” pes Yağlı Baba ile ikisi Üyük karyesinde af çeküb kırk gün mikdarı erbain çekdiler. Şöyle ki yatdılar kim başları ayakları arkaları taşlara hamir gibi batdı. İmdi köyün karıcıkları günde günde gelürlerdi kim hay garibler gelün bizim sığırcıklarımızı (16) güdün dirler idi. Günde dört beş kere gelirler idi. Gayet âciz oldular, bunların elinden hayli mütevehhim oldular. Pes çaresiz ahirü'l-emr Sultan Hacım hazretleri ayıttı. Varın getirün, eyleyelim görelim didiler. Pes köylü sığırların cem' idüb Sultan Hacım nazarına getürdiler ve lâkin bu sığırlar içinde bir kara büyük boğa var idi. Hacım Sultan hazretleri boğaya cevap ayıttıkım, ey kara boğa var, rızaullahsın, bu sığırları ahşama değin gütt. Bunlar dahi Müslümanların nahlciklerin incütmesinler didi. Pes boğa cevabı işidüb gelüb hazret-i Hacım'ın ayağına yüzün sürdü, gitti. Ahşama değin güdüp ahşam olunca yine sürüp getürdü. Bu vechile beş gün mikdarı boğa sığırları güttü. Sultan Hacım hazretleri dahi bir yeice evlenmiş yiğit var idi. Varub anın evine varub ibadetde ve riyazetde oldu. Bir dün karye halkı dam üstüne çıkub gördüler hep sığırlar ekine yayılıb yiyorlar. Ayıttılar: “Bir divaneye sığırlar (...) koruz, işte ekinleri bozdular” diyüb birkaç âdem gönderdiler. Gördüler ki kara boğa bu sığırları yab yab gezdirüb gözedüb otlatır. Hiçbir kimesnenin ise ziyanı yok ve incitmezler. Gelüb cevap virdiler ki “fî'l-vâki' gezerler lâkin ziyanları yokdur” didiler. Bir nicesi inandı, bir nicesi inanmadı. Adam sende bu bir divanedir. Ne itibar didiler.

Diğer Velayet-i Hacım Sultan

Bir gün karye halkı gene bir yere cem' olub (17) didiler ki, Hacım "Bu bizim bundan evvel sığırlarımızı güden çobanlar evden eve konardı ve şimdi bir eve gidüb anda oturur sebep nedir ki böyle ider gelin varalım söyleyelim gelsün bizim de evlerimize konsun" didiler. İçlerinden gene birkaç gün geçdi. Köylü danış idüb didiler ki "Eğer bu yatduğı evin karısın bu ışık sever." didiler. "Yohsa bize dahi konar." didiler. Bu ev sahibi dahi bu haberleri bunlardan işidüb gayet (bi)huzur oldu. Ve gazab ile eve gelür. "Varayım ol deliyi evimden kovayım." diye öfke ile eve gelür ve gelüb Sultan Hacım hazretlerinin yüzün görünce mecali kalmaz. Dili tutulur gövdesi titrer çıkar yine taşra gider. Bu hal Sultan Hacım hazretlerine ma'lum olur. Bir gün ayıtdı. "Gel yiğit seninle, bizim kudret bağçesi vardır varalım yemiş getürelim" dedi. "Şimdi zemheri ortasıdır. Yemiş kanda olur" dedi. Pes Hacım Sultan hazretleri ayıtdı: "Sen hele gel imdi bir zambil getir gidelim" dedi. Pes Hacım Sultan hazretleri önünce yürüdü. Yiğit ardınca düşdi. Bir sahraya gelüb bir büyük söğüd ağacı var idi. Dibine geldi dua eyledi. Muhammed Mustafâ'yı şefi'î tutub el yüze sürdi. Pes imdi Allahu te'alânın kudreti birle dünya yüzünde her ne kim yemiş var idi bu söğüd ağacında müheyya oldu. Sultan Hacım ayıtdı bu yiğide "Nazar eyle." dedi. Pes ol yiğit gördükte aklı başından gitdi. Bir saat sonra mürurunda aklı geldi. Sultan'ın eline ayağına düşüb özür diledi. Hazret-i Sultan Hacım ayıtdı: Çık imdi bizlere biraz yemiş deşşür dedi. Bu yiğit: (18) "Aman sultanım benim günahımdan geç, bağışla." dedi. Sultan Hacım zembili eline alub bu söğüt ağacına çıkıdı. Enva'i yemişlerden birercik birercik üzümünden incirden zeytundan hurmadan almadan ve cemi'î yemişlerden toplayub zembilin doldırdı. Meğer bu yiğit yukarı bakmış idi. Gözi Sultan Hacım'ın avdırına düş olub gördi ki avdırında erlikden hiçbir nişane yok. Bunu görünce ta'accüb eyledi. Ve İ'tikadı muhkem oldu. "Hay dedeciğim in gidelim şimden gerü ben senin bir edna hizmetkârın olayım beni mahrum eyleme didarından." dedi. Ve Mübarek kademine yüz sürdü. Pes Sultan Hacım el açub dua eyledi. Pes ol aradan dönüb ol yiğidin evine geldiler oturdılar. Zambil ortaya koyub ol yiğidin hatununa "gel" dedi. Üçü dahi bu yemişden yediler, gördiler, lezzeti dimağların mu'attar eyledi. Rayıhası canlarına eser eyledi. Pes Sultan Hacım, el açub hazret-i Hakk'a münacat eyledi. El yüze sürdü andan Hacım Sultan hazretleri bir nüsha ve bir kisvet ve bir kemer ol yiğide virdi ve "Bu bizden teberrük olsun." dedi. "Bizi seven dostların derdine derman olsun." dedi. "Allahu te'alâ emriyle." dedi. Ve dahi bir asası var idi. İğde ağacı idi. Dike kodı aynen bitdi. Ve dahi mübarek ayağıyla yeri urdı bir pak su çıkıdı. Cem'i-i karye andan içeler.

Hacım Sultan'ın Diğer Velayeti

Bir gün bir koca karıcık bir dane ineciği var idi. Getürüb sığıra saldı. Sultan Hacım hazretleri (19) ayıtdı: "Valide, Allahu te'alâ emriyle bu ineği kurd yir, sığıra salma" dedi. Pes karıcık eslemedi. İneği sığıra saldı. Gine boğa sığırları cem' idüb sürdi gitdi. Ol fakire karıcık acizenin ineği bu sığırlardan ayrılıb gayri yire gitdi. Allahu te'alâ kudretiyle bir kurd rast gelüb ol ineği yedi. Pes ahşam oldu. Cem'i hayvanlar evlerine geldi. Ol karıcığın ineği gelmedi. Biraz aradılar bulamadılar. Ahirü'l-emr ol karımın oğulları hayli bi-huzur oldılar. Pes andan ayıtdılar: "Ol divane bu ineği satmışdır. Biz anı beher hal bulurdık." didiler. Andan gelüb Hacım Sultan

hazretlerinden sual eylediler. “Bizim ineğimizi neyledünüz?” didiler. Andan Hacım Sultan hazretleri ayıtdı: “Sizin ineğinizi filan yerde kurd yidi.” didi. Böyle diyicek bunlar “abes söylersin” didi. “Gelün kadıya varalım cevap sorsun” didi. Sultan Hacım ayıtdı: “Varalım” didi. Andan turub kadıya geldiler. Ol yiğitler bundan kadıya şikayet idüb didilerkim: “Efendim divane bizim sığırlarımızı gütdi. Velâkin kendi gütmmez bir büyük kara boğası var, boğa güder; sual eyleyin ineği nitdi.” Andan kadı sual itdi: “Bu yiğitlerin ineğin neyledin söyle görelim” didi. Sultan Hacım ayıtdı: “Biz ol analarına tenbih eyledik, didik ki bu ineği sığra salma Allahu te’alânın emriyle kurd yir didik. İmdi sığra katmış kurd dahi yemiş” didi. Divane kurd yediği (20)

Neden ma’lum görü(n)müş âdemler var ise getir şehâdet itsünler.” didi. Sultan Hacım: “Na’m vardır, vara getüreyim” didi. Ol aradan gidüb ol karye kurbunde kayalar var idi. Yürüyüb mübarek eliyle bir urdı kaya beş pare oldı. Sultan Hacım ayıtdı: “Gelin ineği kurd yidiğine şehâdet idin” didi. Pes ol beş pare taşlar Allahu te’alâ emriyle ol oradan kalkub Sultan Hacım’ın yuvarlanarak kadı yanına gelince kadı bakub bunı gördi. Akli başından zâ’il oldı. Cem’î endâmına lerce düşüb nutkı tutuldu, cevap idemedi. Bir saatden sonra akli başına geldi. Bu taşa Allahu te’alâ dil viridi. Söyledi ve “Bu kişilerin ineğini bizim yanımızda kurd yidi biz şehâdet ideriz.” didiler. “Eğer inanmazsan adam virün, varsın başın ve derisün getürsünler sizler dahi görün.” didi. Birkaç kimesne varub başın ve derisin getürdiler. Karye-i Üyük’den ve şehirliden çok âdem var idi. Cümlesi bunı görüb mütehayyir oldılar. Söylemeğe mecalleri kalmadı. Pes kadı efendi bunı görüb ve durub Sultan Hacım hazretlerinin eline ve ayağına düşüb “özü ve tazarru’ itdiler. Andan hazret-i Hacım bunlara hayr dua eyledi. Yürin imdi bizim muhibbimiz olun yağınız ve kaymağınız ziyade olsun âlemde böyle bir kaymak dahi olmaya” didi. “Allahu te’alâ emriyle benim bir hizmetim vardır.” diyüb kalkdı ve “Sizi Allahu te’alâya ısmarladım” didi. Pes köylü halkı (21) ayıtdılar: “Gel dede sığır Hakkın cem’ idelim” didiler. Sultan Hacım ayıtdı: “İllakim Hakkım beni bulur.” didi. Meğer ol kara boğa yol üzerinde uyurdu. Heman Sultan’ın ardına düşdi. Pes karye halkı bu kadar cehd u sa’y idüb döndüremediler. Gördiler ki çare yok, “İmdi dedenin kurbanı ol.” didiler. Hacım Sultan dahi Karahisar’a diyüb revane oldı.

Velayet-i Diğer Hacım Sultan

İmdi Hacım hazretleri gelüb Karahisar kurbünde bir büyük kaya var idi. Anın yanına gelüb birkaç gün anda sâkin ba’dehu kırk gün riyazet çeküb tevekkül-i Hakk oldı. şehirlüden bazı âdemler gelüb giderler idi. Ol vakit Kara Hisar’da bir beg var idi. Adına Dondul Beğ dirlendi. Birkaç kişiler gelüb bege söylediler ki “Fılan kayanın dibinde bir derviş kırk gündür yemez içmez hırkasını bürinüb yatar ve hem bir büyük kara boğası var başını ucunda durur ve yabana gitmez.” deyü vasf itdiler. Andan beg ayıtdı: “Gelün anı bakaviri virek, bile varalım.” didi. Andan beg kalkub yiğirmi otuz âdem oldılar. Gelüb gördiler kim hırkasını bürinüb yatur. Adab ile yanına varub oturdular. Hiç birisi söylemedi. Bir saat mikdarı oturdular. Gün ıssı idi. Gayet susadılar. Andan beg ayıtdı: “Er ise kalksa bize bir su virse içsek” didi. Heman ol saat Sultan Hacım hazretlerine ma’lum oldı. “Ya Allah” diyüb (22) kalkdı mübarek elini kayaya

urdu. Hamire batar gibi batdı. Elini çıkardığı gibi bir ab-ı zülal pak su çıktı. Bu velayet ve bu kerâmeti gördiler cümlesi mütehayyir oldılar. Ahirü'l-emr bu bey yerinden kalkub özl dileyüb Sultan Hacım'ın elin ve ayağın öpdi ve "Bizim özlümüzü bağışla dua ve himmet eyle." didi ve "Bizim şeyhimiz ol (ol)." didi. Hacım Sultan bunlara hayır dualar eyledi el yüze sürdi. Andan Beg ayıtdı: " Gel dede sultan bizimle eve gidelim ben bir asitane bünyad ideyim ve bazı köyler vakf ideyim otuz hizmetkâr vireyim bizim şeyhimiz ol." deyü rica eyledi. Andan Hacım Sultan ayıtdı: "Ey Beg, Allahu te'alâ emriyle bizim şeyhimiz Sultan Hâce Ahmed Yesevî ibn-i Muhammed Hanefi ibn-i Ali buyurmuşdur; "Senin makamın Germiyan'da Susuz nam mevzi'idedir. Yüri anda sâkin ol." deyü göndermişdür. Bizler anda giderüz ve bu pınarcık bizim yadigârımız olsun. Dur imdi gine makamımıza varın didi. Andan Beg ayıtdı. "Sultanım bizler sizlerden nice ayrılıyım." didi. Sultan Hacım "Yürin imdi Allahu te'alâya tevekkül eylen." didi. Andan durup makamlarına gtdiler. Andan Hacım Sultan dahi ol pınardan abdest alub öğle namazın eda eyledi. El yüze sürdi. Ba'dehu "Ya Allah" diyüb Sandıklı'ya revan oldı. Boğa dahi ardına düşüb gtdi.

Diğer Velayet-i Hacım Sultan:

Ol vakit Sandıklı şehrinin halkı dervişleri sevmez idi. Sultan Hacım (23) gelüb kbleden yana bir hâlice yerde karar itdi. Tevekkül-i Hakk olub kırk gün mikdarı zikrullah ile meşgul oldı. Ve riyazet çeküb Allahu te'alâdan isti'anet diledi. Şehirlinin ba'zıları Sultan hazretini görüb kahkaha ile güler idi. Bu deli divane kırk gündür oturur yemez içmez bir hayvancık dahi yanın bekleyüb durur. Yabana gitmez deyü masharaya alub güler idi. Sultan Hacım hazretleri hiç bunlara mukayyed olmaz idi. Ol vakit Sandıklı'da bir aziz kişi var idi. İsmine Hacı dirlir idi. Bir gece rüyasında Sultan-ı Enbiya Sallahu aleyhi ve selimi müşahede eyledi. Ve Cem'i sahabe-i güzün rızvanullahi aleyhehim ecma'in bilesince otururlar idi. Muhammed Mustafa sallahu aleyhi ve sellem ayıtdı: "Ya Hacı, bizim evladımızdan bir kişi vardır. Var anın ile yar ol." didi. "Yine kbleden yanadır" didi. Pes Derviş Hacı uyandı. Şükr-i Yezdan ve durub sabah namazın kıldı. Namazdan fâriğ olıcak varub kbleden yana revan oldı, yürüdi. Kendü kendüsüne dir: "Gene aceb ol nesl-i evlâd-ı Resullahı kaçan bulam" deyü fikr iderken ittifak gördi kim bir aziz-i piranı kişi durmuş zikrullah iderdi. Âlemden fâriğ bir kara boğa yanında dururdu. Vardı selam virdi. Sultan Hacım gayet lütf ve i'zam ile selamın aldı. "Hoş geldün benim yar u vefadarım Derviş Hacı" diyüb yerinden durub merhaba didi. Birbirin hal ve hatırcıkların sordılar. (24) Pes imdi evliyaullahda tekebbürlük olmaz nitekim Kur'an'da buyurur: "İnne Allaha lâ yuhıbbi el-mütekebbirîn²." Pes imdi Derviş Hacı aydur: "Ey aziz-i piran sizin mübarek isminiz nedir, kim dirlir?" deyü sordı. Sultan Hacım ayıtdı: "Ya derviş Hacı bizim atamız virdiği isim Receb'dir. Velâkin Sultan Hâce Ahmed Yesevî bizi Rum'a göndericek, gelüb Ka'be-i Şerifi ve Medine-i Münevver'e'yi ziyaret idicek ismimizi Hacım virdiler." didi. Çünkü ol Derviş Hacı bu kelâmı işidicek ayıtdı kim: "Sıdk ya seyyide'l-evvelin ve ahirin Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem" didi ve geldi Sultan Hacım'ın eline yüzün sürüb andan ayıtdı: "Ya Hacım Sultan, şimden gerü ben senin bir edna duacınızım" didi. "Beni mahrum eyleme." Pes Sultan Hacım bunun ile muhabbet berkidüb ibadet ve

2 "İnne Allaha lâ yuhıbbi el-mütekebbirîn"

riyazete meşgul oldılar. Bir gün şehirlü taifesi biriküb yirmi otuz âdem Sultan Hacım'ın üzerine buğz ve hadd eylediler ki "Bu bid'at eşi'a buradan gitsün yohsa bizim zararımız dokunur ilde vilayet çok bir aher yire gitsün biz eşi'a sevmeyüz bundan gayri durmasun helak iderüz" deyü bir âdem gönderdiler. Ve didiler ki "Var söyle" ol kimsene dahi bunların cevapların dinledi. Sultan Hacım'dan yana revane oldu. Gördi ki Sultan Hacım öyle namazına ikamet itmişler idi. Namaz eda olındı zikrullah idüb dualar eylediler. Pes ol gönderdikleri âdem dahi gelüb irişdi ve gözi Hazret-i Sultan (25) Hacım'a gözi düş oldu. Cemî-i endamına lerze düşdi. Evliyaullahdan kalbine bir hal zuhûr itdi. Kendü kendine "Haşian-lillah ki bu aziz dervişi-pirana dahl idevüz." deyü ilerü yürüdü. El göğse koyub selam virdi. Hazret-i Sultan selamın aldı. İzzet itdi geçüb oturdu. Sultan Hacım hazretleri ayıttı. "Ey yiğit ol kişilerin didüğü cevabı söyle işidelim" didiler (didiler). Pes ol yiğit bunu işidüb ayıttı: "Hay dede sultan, kesilsin ol dil kim sana buğz u adavet ide, 'abes gelici." deyüb yerinden kalkdı; tazarru' eyledi. Sultan hazretlerinin elin ve ayağın ve dizin öpdi. Ayıttı: "Dede Hacım benim günahım bağışla." didi. "Beddua eyleme." didi. "Muhammed Mustafa hürmetiyçün." İmdi Sultan Hacım bu cevabı işidicek ayıttı: "Hakk te'alâ celle celaluhu anlara dahi insaf vire." Bu yiğide hayır dua eyledi. Ve evlâd-ı Resul'e mütaba'at it anları sevenlerden ol, kimseye gybet mesavi eyleme." didi. "Nitekim Kelam-ı Mecid'de buyurur "Velâ tuğibu ba'dekum ba'den" buyurmuşdur. "Yürü imdi makamına var, zikrullah ile meşgul ol." didi. Pes ol yiğit bir dahi ol âdemlere karışmadı. İbadet u zikrullah ile meşgul oldu. İmdi ol kişiler bir gün cem' oldılar, ayıttılar: "Ol bid'at eşi'a söz faide itmez, gelün varalım, döğelim, evlerimiz yakınında nice bir yaturalım, ahşam olsun birkaç âdem diyelim varsunlar korkutsunlar" didiler. (26) Bu hal Hacım Sultan'a ma'lum oldu. Kader böyle bu yirde bize rahat olmaz." Ahşam yakın idi. Sultan Hacım kalkub abdest aldı. Salât-ı mağribi eda eyledi. Evrad ezkar okudu, zikr ile meşgul oldu ve dua idüb oturdu. Sultan Hacım kibleden yana dönüp "Sure-i Ya-Sin" ve "Sure-i Vakı'a-i Enbiya" ve "Sure-i İhlâs" ve "Sure-i Fatiha ve Sure-i Bakara" okuyub Hazret-i Muhammed Mustafa sallâ Allahu aleyhi ve sellem ruhuna ve cemî-i aline ve evlâdına ve ashab-ı güzün ve enbiya ve evliyaullah ruhuna sevab bağışladı. Dua eyledi el yüze sürdü. Yüz kere salavat ve bin kere istiğfar getirüb niyet eyledi ki "Göreyim bunda sâkin olmak murad olur mı?" didi. Bir mikdar hâb 'âlemine varub bir rüya gördü ki, kibleden yana bir toz zâhir oldu. Sultan Hacım hazretleri gördi kim ol seyyidü'l-kevneyn ve Resulü's-sekaleyn seyyid-i veled adem-i mu'allâ müzekki-i mücteba Muhammedü'l-Mustafa sallâ Allahu aleyhi ve sellem ve dahi enbiya ve evliya ve al-ı evlad ve ashab-ı Güzün rızvanullahu aleyhim ecma'in hazırân idi. İmdi Sultan Hacım ilerü yürüyüb yüz yere urdu. Sultan-ı Enbiya'nın mübarek elin ve dizin öpdi, el göğüsde koyub tazarru' eyledi. Pes Muhammed Mustafa sallâ Allahu aleyhi ve sellem ayıttı: "Ey ciğer köşem burada senin makamın değildir. Susuz nam mevzi'dedir. Allahu te'alâ emriyle var anda sâkin ol." didi ve hem "Bu 'âsi kavm sizi sevmediler senin helâkına kasd iderler. (27) İmdi benim evladıma kasd idenleri yarın kıyamet gününde yüzi kara koyub benim şefa'atimden mahrumdur." didi. "Ey ciğer köşem Hacım, imdi sana vacibdir evvel ol kasd iden 'âsilere dua eyle kim Allahu te'alâ onların cedlerin kadid eyleye kıyamete değin yatub bi-mennihi benim mu'cizatım ve senin velayetin zâhir oluna ve kıyamete değin söyleyeler. Ve hem benim

evladımın duası müstecabdır. Nitekim Kur'an'da buyurur: “udu'uni estecib lekum³” demiştir. İmdi eğlenme makamına var.” didi. Sultan Hacım hazretleri hâbdan uyanub gördi kim bu gice fecr-i sâdık yakın olmuş. Derviş Hacı'ya didi ki: “Bu gice Sultan-ı Enbiya'yı gördüm, bana aydur ey ciğer köşem sana kasd iden kavme dua eyle kim Allah te'alâ cedlerin kadid eyleye didi. Benim mu'cizatım ve senin velayetin kıyamete değin söylene didi; İmdi Derviş Hacı sen bunda bizim velayetimizi ve dedemizin mu'cizatını bekle senin makamın bundadır. Bizim makamımız Susuz nam mahaldedir. Beni isteyen sende bulsun. Senin ismin dahi Hacım olsun” didi. Derviş Hacı ayıtdı: “Hay sultanım ben senden ayrı olmazam” didi. Sultan hazretleri ayıtdı: “Biz bundan hâli olmazız, bizim makamımız buraya yakındır, heman benim nefsim kabul eyle” didi. Pes Derviş Hacı gelüb Sultan (Ha)cım'ın elin ve ayağın öpdi: “Pirimsin, şeyhimsin. Emir senindir” didi. Ve “Beni duadan unutma” didi. Sultan Hacım hazretleri ayıtdı: “Sabah namazın (28) kılayım” didi. Kılub evrad okuyub dua itdiler. Pes Sultan Hacım ayıtdı: “Ya Derviş Hacı, haşianlillah ceddim Resulullah'dan yalan sadır değildir. Dua idelim Hakk te'alâ Habibi hürmetine duamızı kabul eyleye, kırk günden sonra bize buğz idenlerin vücûdları kadîd ve ola hem anların cedlerin sen bekleyesin” didi. Sultan Hacım Sultan dua eyledi. Dua tamam oldu. El yüze sürdiler. Yerinden durub, “Seni Allah'a ısmarladım” didi. Pes Sultan Hacım Susuz nam mevzi'e revan oldu. Kara boğa dahi ardına düşdi. Ve Sultan Hacım'a buğz iden kişiler cem' oldılar Sultan Hacım'ın kasdına ve hem bir halifeleri var idi. Bunlara nasihat iderdi. Bir derviş katl iden kimesneye nice yüz bin sevab hâsıl olur deyü hased iderlerdi. Ol kişiler ittifak idüb geldiler. Gördi kim kimesne yok. Birbirlerinden hacil olub mahzun oldılar. Evlerine gelüb yevmen fe-yevmen bunun üzerine otuz gün geçdi. Allahu te'alâ hazretlerinin kudreti Resul hazretlerinin mu'cizatı ve Sultan Hacım'ın velayeti ile bunlara min 'indillahi bir hastalık vâki' olub ol evliyaullaha kasd iden kimesne gerek kendileri ve karıları ve çocuklarını el-cümle kırk gün içinde cümlesi hastalık vâki' olub Allahu te'alanın emriyle cümlesi kadîd oldılar. Şehirden ba'zı evliyaullah ehibbaları didiler ki “Gelün varalım bunları bir yere cem' idelim kiblede yana bir mağara vardır, anda koyalım” didiler. İttifak ayıtdılar: “Bunlar dervişlere (29) kasd itmiş kişilerdir. Bedduaya uğradılar. Bunları görüb ibret alurlar”. İmdi Sultan Hacım ol Derviş Hacı'ya mukaddem remz idüb demiş idi ki “Senin ismin Hacım olsun, beni seven seni sevsin” . Pes derviş Derviş Hacı anları gördi. Benim şeyhim Sultan Hacım'ın bana didiği remz ve rumûz bunlardır diyüb mağara kapusunda ibadet ve zikrullah ile meşgul oldu. Nice yıllar ol kişi ibadet eyledi. Ve nice velâyetleri zahir oldu. şehrlüden demadem gelüb hayır duasın alurlar idi. Ahirü'l-emr ol aziz fenadan bakaya nakl eyledi. Ve Kale en-nebi sallâ Allahu ve sellem: “el-mu'minune lâ-ye'mutune ve'l-yenkılune min dari'l-fenâ ilâ dari'l-bakâi” ol azizi getürüb mağara kapusunda defn eylediler. Her cum'a gicesi Kur'an tilavet idüb ziyaret iderler. Zahirden batından ruhaniyetiyle görünürdi. Pes mü'minler ölmez. Fenadan bekaya rihlet iderler.

Diğer Velayet-i Hacım:

İmdi, kutbü'l-ârifin ve mürşidü's-sâlikin sahib-i velayet Sultan Hacım Sanduklu'dan kalkub revan oldu. “fe-eynema tevellu fe-semme vechullah ma-sadak” inca dostuna secde idüb Susuz

3 “udu'uni estecib lekum”

nam mahalli sormadı. Allahu te'âlâya tevekkül idüb yola gir(d)i. İmdi Allahu te'âlânın kudreti birle Uşak kazasına varub Susuz nam viraneye çıkageldi. Gördiler kim bir viran bir guristandır kim kuş uçmaz kulan yürimez. İmdi Sultan Hacım bir hâli yer bulub tevekkül-i Hakk oldu. (30) İmdi Sultan Hacım hazretleri bu guristan içinde mikdarı riyazet çeküb zühhd ve takvaya meşgul oldu. İmdi Sultan Hacım bir gece rüyasında seyyidü'l-kevineyn ve Resulü's-sekaleyn Muhammed el-Mustafa sallâ Allahu aleyhi ve sellemi müşahede eyledi. Sultan Hacım ilerü varub Muhammed Mustafâ'nın mübarek elin ve ayağın öpdi. Yüz yere sürüb rica-i hacet diledi. Pes Sultan-ı Enbiya salavatullahi aleyhi ve sellem ayıtdı: "Ey ciğer kösem Hacım senin makamın buradadır. Bunda karar eyle." didi. Allahu te'âlâ canibinden bu makam size virilmişdir. Sen burada sâkin ol, ahir ömrün bunda geçsün gerek." didi. Yürü imdi Allahu te'âlânın emrine razı ve tevekkül-i Hakk ol" didi. Nasihat eyledi. Sultan Hacım dahi hâbdan bidar olub şükür eyledi. Abdest alub namaz kıldı ve evrad okuyub sevabın Sultan-ı Enbiya'nın ruhuna ve âline ve evladına bağışladı. Dua eyledi. El yüze sürdi tevekkül-i Hakk oldu. İmdi mekânda bir ta'ife var idi. Yörükân ta'ifesinden Akkoyunlu dirler idi. Bin bir hane idi. Gelürler idi ve madam bu guristanı yaylak itmişler idi. İttifaken gelüb kondılar. Sultan Hacım'ı görüb cem' oldılar ve gelüb ayıtdılar: "Sen ne kişisin nereden gelürsün" didiler. Sultan Hacım ayıtdı. "Ka'be-i şerifden, Medine-i Münevvereden gelürüm" didi. Anlar ayıtdılar: "Öyle ise deveni çek bu bizim yaylamızda sen ne ararsın var yoluna git" didiler ve "Bu sığırı bizden aldın." didiler. (31) didiler. Sultan Hacım ayıtdı: Bu sığır benim kendi malımdır. Ve bu makama Allahu te'âlânın emriyle Resullahın mu'cizatu ve Sultan Hâce Ahmed Yesevî remzi Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî el-Horasanî hazretlerinin duası ile geldik ve buracığ bize makam oldu. Remz u rumûz ayıtdılar: "İmdi bizler bu mahalli ma'mur idüb asitâne iderüz" didiler. Pes yörükân ta'ifesi ayıtdı: "Bu makam kadimden berü bizim yaylamızdır. Var ahara git, orman çok, burada seni incidiriz" didiler. "Bu gün dur yarın durma" didiler. "Bir garibsin şayed ola ki bir zarar iderüz" didiler. Sultan Hacım hazretleri sabreyledi; zikrullah başlandı. Birkaç kere söylediler faide yokdı. "gelün birkaç çoban bulub" ayıtdılar: varın şol yatan ışığı döğün eğer gitmez ise öldürmeğe kasd idin ve hem boğasını getirün boğazlayalım." didiler. Ahşam oldu. Kasd itdikleri Sultan Hacım'a ma'lum oldu. Allah'a tevekkül eyledi. İmdi ol çobanlar çevgan getirüb gitdiler. Sultan makamını Allahu te'âlâ göstermeyüb gözün kör eyledi. Arayı arayı kadid oldılar. Gördiler ki, çare yok evlerine geldiler. Sultan Hacım durub abdest aldı sabah namazın kıldı. Hazret-i Hakka münacat eyledi. Dua idüb didi ki, ey padişah 'azze ve celle ya hafiyü'l-eltaf neccina mimma nehafu ve ya kadiü'l-hacât ve ya rafi'ü'd-derecât" ben kulin münacatını kabul eyle, Resul'ün hürmetine duamı kabul eyle didi. El yüze sürdi. Allah te'âlânın (32) dergâhına ısmarladı. Pes aziz, diyar-ı Horasan'da bir kalbi pak 'âbid ve zâhid var idi. İsmine deviş Burhan dirlerdi. Muhibb-i ehl-i beyt-i hanedan idi. Can u dilden evliyauallah ehibbası idi. Gönlüne muhabbet-i aşk dolmuş idi. Daima dua iderdi "Beni bir evlad-ı Resul eteğine irişdir, yâ ilahel-'âlemîn" dir idi. Ve gönlünü Allahu te'âlânın vahdaniyetine ısmarlamış idi. İmdi zikr ve tesbih idüb uyudu. Rüyasında gördikim Rum diyarına gelmiş Rum erenleri bir yere cem' olmuşlar ibadet idüb sohbet-i ilahî iderler. Dahi bu Derviş irişüb geldi. Yer gösterdiler, oturdu. Gördi kim bunların halifeleri pür yüzi nurları. Kişi cemalin göricek kalbine muhabbet-i ilahî düşdi. Ve bunların halifeleri Hacım Sultan hazretleri imiş, ayıtdı: "Hoş geldin benim yar-ı vefadarım Derviş Burhan" didi. Bu cevabı bundan işitdi kalkub Sultan

Hacım'ın elin ve dizin öpdi. "Şeyhim azizim aman" dedi. İmdi Sultan Hacım hazretleri ayıtdı: "Ya Burhan ister olursan Rum diyarında Germiyan ilinde gelüb bizi bulasın" dedi. Bir de Burhan uykudan uyanub gördi kim gördi kim Horasan'da kendü hüccesinde heman yerinden durub Derviş Burhan divane olacak oldu. Aşk-ı muhabbet kendüsini ihata itmiş idi. Hiç kimesneden sormadan kıbleden yana revan oldu. Kendüye aşk-ı ilahi iricek âdem divane olmaz mı? Cedele taleb idicek şeyhi bulmaz mı? (33) Pes Burhan dağ ve taş dimeyüb hiç hatırına bir şey gelmedi. Aşığa Bağdad ırağ olmaz fehvasınca yola çıkub yevmen fe-yevmen gele gele bir gün Germiyan iline geldi. Kendü üzerine aydur: "Aceb ol 'âli cenabı kande bulurum" dedi. Hatırına geldi ve: "Beni Horasan'dan alub gelen ayağına iletmez mi?" dedi. Pes kudret-i ilahi dahi bir guristana çıka geldi. Gördi kim ba'zı yörükân evleri sahraya yaylak itmişler bir kişi bulub sordı: "Bu yer neresidir?" dedi. Ol kişi ayıtdı: "Bu Germiyan'dır ve bizim yaylamızdır, şol tepe üzerinde senin gibi bir derviş var; yemez içmez kırk gündür yatur gelür bize söyler buraya ben asitane bünyad ideceğim dir gider" dedi. Pes Derviş Burhan ayıtdı: "Şimdi ol derviş nerededir?" "Şol tepe üstündedir." Didi. Burhan evvel ol yana yürüyüb Sultan Hacım hazretlerine ma'lum oldu. Yerinden durub üç kadem karşı yürüdü. Burhan Sultan cemalin gördi gönli ruşen oldu. Bildi kim ol aradığı âdem ve hem rüyasında gördüğü âdemdir. İlerü yürüdü. Selam virdi. Ol dahi izzet ile selamın aldı: "Hoş geldin Derviş Burhan" dedi. Ol dahi Hacım Sultan'ın elin ayağın ziyaret itdi. Birbirine muhabbet idüb zikrullahâ meşgul oldılar. Sultan Hacım hazretlerine hizmet iderdi. İmdi Sultan Hacım mukaddem ol yörükana dua itmişidi. Bunların şerrini benim üzerimden men' eyle deyü. Allahu te'alâ emriyle Hazret-i Resulullah(34) mu'cizatıyla Hacım Sultan duasıyla ol yörükân kavmine bir hastalık vaki' oldu. Çok âdemleri öldüler. Kimesneleri kalmadı. Ahirü'l-emr birkaç âdemleri gelüb Hacım Sultan'ın elin ve ayağın öpdiler. Didiler kim: "Dedeciğim bize beddua eyleme." Sultanın Hacım'ın dahi gönlü yumuşadı. El kaldırub bunlara hayr dualar itdi. Allahu te'alâ belanızı def' eyleye dedi. Yine Sultan'ın hürmetine Alahu te'alâ sıhhat ruzi kıldı. Sağ ve salim oldılar ve cem'i-i kurbanların ve çerakların ve akçelerin cem' idüb Sultan hazretine virdiler. "Dede sultan bizim sadakamızı kabul eyle, oğlumuz ve kızımız senin olsun" didiler. "Biz ahar yire gidelim." didiler. Sultan Hacım sadakaların alub hayır dua idüb makamlarına gönderdiler. İmdi ol yörükân ölenlerini yeni bir yire gönderüb defn. Pes Sultan Hacım hazretlerinin mübarek ism-i şerifi 'âleme yayıldı. Cem' olub gelürler ve hayr ve hayr dua ve himmetlerin alub yine giderlerdi. Ehibba cem' olub hazret-i Sultan'a mescid bina idüb Allahu te'alâ hazretine ibadet ve ve tevekkül ve tefekkür iderdi ve gelüb giden ehıbbaya nasihat iderdi. Asitane ve câmi' bünyad olmasın remz iderdi. 'âlim ve fâzıl ve derviş gelüb Hacım Sultan'ı ziyadesiyle sevüb muhib olub hizmet iderdi. Pes Hacım Sultan bunu halife idüb hidmetin zâyi' olmaz diyüb nitekim Kur'an'da buyurur kavlihu te'alâ "Allahu lâ-yudin ecre'l-muhsinin" dimişdir. (35) Riya ile hizmet kabul olmaz, her ne kim hizmet idersen Allahu te'alâ birine bin hesap ider. Ol derviş bu kelamı işidüb gelüb ve giden ehıbbaya ve muhibbana can u gönülden hizmet iderdi. Sultan Hacım hazretleri dahi ibadetden riyazetden hâli olmazdı. Bir gün Sultan Hacım hazretlerinin mübarek kalbine merhum olan yörükân taifesinin firakı düşüb dervişlere ayıtdı. "Varın şu gariblerin üzerine benim kara boğamı kurban eylen ve pişirüb cem' olub Kur'an tilavet idün ve sevabını ruhlarına bağışlan dedi. Halife bu cevabı işiddi: "alâ re'sin ve'l-ayni" dedi. Varub sahrada boğayı bulub getürdi. Ve bu halet boğaya ma'lum oldu.

Gelüb hazret-i Hacım Sultan'ı mescidde buldı. Ve boynuzu ile kapuyı açdı. Ve gelüb Sultan Hacım hazretlerin ayağına yüz sürüb hal diliyle “mutiyim” didi. Sultan Hacım hazretleri dahi var yüri hidmetin kabul olsun dost yoluna kurban ol didi. Boğa bu cevabı işidüb teslim-i rıza olub yüzün kiblede yana döndürdi ve yatub boynun uzatdı. Ba'dehu geldiler dua idüb bıçak çaldılar. Dost yoluna kurban oldı. Ve pişirüb hâzır olan cemî'-i muhibbana sala diyüb dervişler gelüb cem' oldılar. Kurbanı ekl idüb dualar itdiler. Sevabı ol gariblerin ruhlarına bağışladı. Ba'dehu Hacım Sultan dahi (36) gelüb lütf itdünüz Allahu te'alâ katında dahi zâyî' olmaya” didi. Bادهu yörükân taifelerine dahi hayr dualar idüb ve hâzır-ı meclis olan can karındaşlara dahi hayr ve himmet olub makamlu makamına gitdiler. Sultan Hacım dahi ibadete meşgul oldı.

Diğer Velayet-i Hacım Sultan rahmetullahi aleyh:

Bir gün halifeleri olan zata didi ki “Min indillah bizim bir mikdar hidmetimiz vardır varub anı eda ideyim Allahu te'alâ emriyle sizler bunda gelen giden ehıbbaya pend u nasihat idünüz” didi. Ba'dehu abdest alub dostuna secde eyledi ve kiblede yana revan oldı. Derviş Burhan dahi durub merkeb getirüb abdest bardağın ve birkaç kitablar aldı. Asasın eline alub Sultan Hacım'ın ardına düşüb yevmen fe-yevmen Menteşe iline kadem basdılar. Gördilerkim bir cemaat dedeler biriküb kurban iderler. Sultan Hacım hazretleri ilerü geldi bunlara selam virüb hatırların sordu. Merhaba itdiler. Bunların halifeleri Şeyhlü'den Pakça Sultan Habib Hacı Paşa Sultan İne Gazi ve sair evliyalar var idi. İmdi Sultan Hacım hazretleri bunlara nutk eyledi. Babalar sizinle birkaç gün bilece olalım ve velayetiniz seyranda olalım didi. Pakça Sultan ayıtdı: “Nereden berü gelürsünüz” didi. Pes evliyalar birbirlerinin ahvalin bilür amma ki yanlarında olan dervişler bilmek için (37) sordılar. Sultan Hacım hazretleri dahi ayıtdı: “ ‘Ammim Sultan Hacı Bektaş-ı Velî el-Horasan(i) Horasan'dan Sultan Hâce Ahmed Yesevî ibn-i Muhammed Hanefî ibn-i 'Ali el-Murteza hazretleri bizi Rum'a gönderdi. Gelüb Mekke-i Şerif ve Medine-i Münevver'e'yi ve Kuds-i Şerif'i ziyaret ve tavaf idüb andan Rum'a gelüb cemî'-i evliyalar geldiler Sultan Hacı Bektaş-ı Velî'den me'zun olub icazet sofrı ve çerak ve alem ve seccade tekbirledüb her birleri makamlu makamına gitdiler. Ol diyarda Sulucakarayük'de sâkin oldı. Bizi Germiyan'da Susuz nam mevzie gönderdi. Anda sâkin olduk. Yarın Allahu te'alâ ihسانیyle Menteşe ikliminde binbir kurban vardır” diyüb anları alub Seyyid Gazi'nin üzerinde imaret eyle didi. Pakça Sultan Hacım Baba Sultan hazretlerinden bu cevabı işidüb cem'isi yeni başdan merhaba itdiler. Şeyhimiz deyü izzet ikram itdiler. İmdi ahşam yakın olmuş idi. Kadımden bir konakları var idi. Pakça Sultan bir derviş gönderdi didi ki: “Var bir eyüce oda pak idüb döşe, bir ulu aziz misafir vardır eyüce oda pak hidmet itsünler” didi. Derviş revan oldı ol köye. Bes dirler idi. Ol konakları olan âdem geldi. Selam virdi. Ayıtdı: Pakça Sultan geliyor size selam ve dua eyledi bir konak yerceğiz bulıvirsün hem bir misafir vardır didi. Pes ol âdem: “Yüri şurdan ben şimden gerü (38) Size münkir oldım. Sevmezem zira ben dervişlere çok at deve ve sığır ve kurban virdim bir oğlum olaydı deyü. Bir kızım var oğlum olmadı. Ben ayruk dervişleri sevmezem yüri kande giderse gitsün” didi. Ol derviş bu cevabı işidüb ve gelüb Pakça Sultan'a mahfi söyledi; bi-huzûr oldı. İmdi bu hâlet Hacım Sultan hazretlerine ma'lûm oldı. Ayıtdı. “Dedeler bunda benim bir konağım vardı;

varayım size peşyüri olayım” dedi, revan oldu. Bunlar ayıtdılar: “Divanedir, bunda kanden geldi” didiler. Sultan Hacım dahi ilerü gidüb gördikim bir büyük pınardan bir kız su alur. Hazret-i Sultan Hacım ol kıza selam virdi. Kız dahi izzetle selamın aldı. El göğüsde kodı. Sultan Hacım hazretleri ayıtdı: “Ya bacı bize bir su vir içelim.” dedi. Ol kız bardağı doldurdu. Sultan’ın destine sundı. Hacım Sultan dahi bardağı ağzına aldı. Bir yudum yutdu. Cer’asın bardağa bıraktı. Kızın eline virdi. Kız dahi “Dedemin cer’asın nuş ideyim” deyüb ağzına aldı bir yudum yutdu. Kızı bir aşk-ı ilahi bürüdikim mest ve hayran kaldı. Sultan Hacım ayıtdı: “Ya bacı bizi konak itsen olmaz mı?” dedi. Andan bacı dedi. “N’ola dedeciğim, gel odaya gidelim.” dedi. Sultan Hacım’ın kız önüne düşüb evlerine getürdi. Kızın babası dahi yabana gitmiş idi. Odasın pak idüb döşedi. Hacım Sultan (39) Hazretleri tevekkül-i Hakk idüb geçüb oturdu. Badehu Pakça Sultan dahi cemaatle gelüb girüb oturdu. Velâkin ol kız Hacım Sultan’ın cemaline hayran olub nazarında ayak üzere durdu. Bir zaman sonra kızın babası evine gelüb hatununa dedi ki: “Kanı kız?” dedi. Hatun ayıtdı: Ol kakıduğun dervişleri alub odaya getürüb ve yanın alub durur.” dedi. Pes âdem namuslu kişi idi. Ar itdi. Gazab ile varayım ol kıza helak ideyim ve hem ışıkları döğüb kovayım” dedi. Gazabla içerü girdi. Ancak gözi Sultan Hacım gözüne düş oldu. Cem’i endamına lerce düşüb nutkı tutuldu. Ve söylemeye mecali kalmadı. Geçüb oturdu. Pes ahsam idi. Sultan Hacım abdest alub namaz kıldı. Dua idüb oturdu. Oda sahibi yemek getürdi yediler, dua idüb badehu oturdılar. Ol kız taşra çıkdı, babasının ta’amın beğenmedi. Bir semiz keçi boğazlayub fi’l-hal bişirüb Sultan Hacım’ın nazarına getürdi ve ayak üzere durdu. Bir saat geçdi. Lokmaya el sunmadılar. Sultan Hacım ayıtdı: buyurun lokmaya dedi. Pakça Sultan dedi ki biz ol lokmadan yemeziz zira kız boğazladı. Didiler andan Hacım Sultan hazretleri dedi ki: “Kız değildir ol erdir. Lokmadan buyurun” dedi. Kabil olmadı. Pes Sultan (Ha)cım sofrayı önüne getürdüb dört parçasın aktar idüb ba’dehu dua eyledi. Derviş Burhan’a dedi ki: Gel bu ta’amı sofa ile (40) al” dedi. Burhan dahi gelüb ta’amı sofrasına kodı. Andan ev sahibi kızını alub haremine gitdi. Ba’dehu Hacım Sultan, Pakça Sultan’a dedi ki “Erenler babalar evvel ve ahir şu kıza bir muhabbet eyledim. İnşallah beher hal bu gice şu kızın yanına varam” bu haberi canlar ve Pakça Sultan işidince ‘amm-ı acemsin bir yalnız kişisin ve hem bizim evimiz var. Bizler yerlü yerinlü âdemleriz bizlerin cümlemizi kırarlar” dedi. Sultan Hacım dahi dedi ki “Ben dahi sizlere anıñün tenbih iderim ki vakti ile kaydınızı görüb tedbir idesiniz deyü zira beher hal ben bu gice kıza varacağım” dedi. Pes bunlar bu cevabı işidüb Pakça Sultan Habib Sultan durup dervişler heman bir büyük dağa doğru revan olub gitdiler. Ba’dehu anlar gitdikden sonra Hacım Sultan Burhan’a dedi ki “Bardağa su koy abdest alayım” dedi. Burhan dahi su koyub getürdi. Hacım Sultan abdest alub iki rek’at namaz kıldı. Ve sure-i Ya-Sin okuyub Hazret-i Resullah’ın ruhuna bin kez salavat getürüb dua itdi. El yüzüne sürüb ba’dehu yerinden kalkub varub kızın evinden yana yürüdi. Eve Hacım Sultan yakın gelince evin kapısı min indidillah açıldı. Hacım Sultan içeri girdi ve gördi ki her kes uyur. Kız dahi babasının yanında uyurdu. Heman Hacım Sultan kızın yanına varub ve mübarek elini kızın yüzine koyub “Bismillah bi-izn’illahi te’alâ” dedi. Ve bir ayete’l-kürsi okuyub kızın göbeğine varıncaya değin sığadı. (41) Yani mesh eyledi ve çıkdı. Yürüyi virdi. Kızdır uykudan uyanub “Hacım geldi” dedi. Babası dahi uyanub heman eline bir ak mişe aldı kıza helak ideyim deyü. Kız ayıtdı: “Baba beni bırak bir mum yak” dedi. Kızın validesi uyanub fi’l-hal bir mum uyandırub gördiler kim kızları bir sarışın on sekiz yaşında bir nev

civan olmuş durur. Heman babası oradan kalkub doğru kavmine haber idüb her taraftan duyub geldiler. Ve gördiler kim kız bir erkek yiğit olmuş. Heman durub cem' olub Hacım Sultan hazretlerinin ardına düşüb kuşluk vakti Hacım Sultan dahi ol dağın üzerine seyrek çıktı. Ve bir büyük kaba ağaç var idi. Mübarek arkasın ağaca virüb oturdu. Ol giden dervişler dahi dağdan aşağı bakub gördiler ki beşyüzden mütecaviz âdem cem' olub dağdan tarafa gelürler, gubarı asumana çıkmış. "Hay meded 'acem var ise kıza el atdı şimdi gelüb bu âdemler bizi helak iderler" diyüb dağı aşub kararı firara tebdil idüb kaçdılar. Bu köylüler dahi aceb kande gitdi. Ne tarafa yürüdi diyüb dağa doğru çıktılar. Ba'dehu gördiler ki Sultan Hacım ağaca arka virmiş oturur. İbtida kızın babası gelüb ağlayarak hazret-i Sultan Hacım'ın mübarek elin öpdi. Ba'dehu cümle köylüler gerek er ve gerek avret büyük küçük cümlesi mübarek elin öpdiler. Velâkin ol giden dervişler uzakdan gördiler ki Hacım Sultan'a hiçbir zararı yoktur. (42) Gelüb gidenler mübarek elin öperler. Yine kaçdıkları yerden cem' olub yine ol dağa geldiler. Ve Makal sordular anladılar. Ve ol kızdan erkek olan yiğidi görüb bir güzel yiğit olmuş gördiler ve Sultan Hacım'ın yanına gelüb oturdılar ve gelüb bir bir Sultan Hacım'ın elin öpdiler. Andan Hacım hazretini evlerine da'vet eylediler. İzzet ve ikram eylediler. Pes Sultan Hacım hazretlerinin bu velayet ve bu kerameti Mentеше ilinde bilindi. Kimi at ve kimi öküz ve kimi keçi ve koyun ve halı ve kilimler bunlardan ve bunlardan ma'ada binbir öküz kurban cem' itdiler ve Sultan Hacım bunlara hayr dualar eyledi. Kurbanlarını "Allahu te'alâ celle celaluhu kabul eyleye." deyü her birinin hatırın teselli eyledikten sonra Sultan Hacım hazretleri ayıtdı: "Bu yiğit bizim oğlumuzdur. Beni isteyen bunda bulsun bunun ismi Hacım olsun." didi. Ve hayr dua eyledi. Bir bir makamlarına gitdiler. Andan Hacım Sultan hazretleri dahi "Bizler de gidelim." deyüb ve "Sizi Allah'a ısmarladım." deyüb yerinden durub Germiyan iline revan oldu. Cem'i dervişler Sultan Hacım'ın oğlumuzdur didiği yiğit sahib-i velayet oldu. Mentеше iklimi bu bizim şeyhimiz Hacım Sultan oğludur didiler. Ve kurbanların cem' idüb virirlerdi. Ve hayr duasın alurlardı. Ve Hacım Sultan hazretlerinin adın saklar idi. İbadet ve riyâzet ve tevekkül ve tefekkür üzere idi. Pes sultan Hacım dahi yevmen fe-yevmen bir gün Germiyan (43) İli'ne geldi. Köylüler cemalini dirler idi. Bir cemaat anda geldi birkaç gün durdılar. Ve gayet muhibb-i evliya idiler. Cem' olub geldiler. Sultan Hacım'ın hayr duasın aldılar. Kurbanların cem' idüb Sultan hazretlerine teslim itdiler. Sultan Hacım dahi bunlara nasihat eyledi. Ve hiç kimesneye gıybet ve fasl ve buğz eylemen nitekim Kur'an'da buyururlarkavlihu te'alâ vela "bugyetu ve lâ ba'dikum ba'den" ve bir ayette dahi buyurur kavlihu te'alâ: "Veylün li-küllü hümezetin lümezeh" buyurur. El ile dil ile kimesneyi incitmeyin didi. İmdi Sultan Hacım'dan bu kelimeleri işidüb elin öpdiler. Ve bunlara hayr dua eyledi. Bir asası var idi. Getürüb dikdi. Kudretullahi te'alâ yapraklandı. Lakin ne ağacından olduğı ma'lum değıl. Andan durub "Sizi Allah'a ısmarladım." didi. Yerinden kalkub revan oldu. Şeyhlü'ye geldiler. Pakça Sultan ki Habîb-i Acemi'nin makamları idi. Anda idi. Hacım Sultan'ı anda gördiler. Birkaç gün durdu. Çünkü sabah oldu; sabah namazın eda itdi. Andan yola girdi. Hacım Sultan hazretleri hiç birin komadı bile aldı. Seyyid Gazi'nin üzerinde ihya idelim didi. Pes Pakça Habîb Paşa Hacı Paşa Sultan Hacım Sultan'a virilen kurbanları sürüb yola girdiler. Niyaz ırmağına geldiler. Gayet sil gelmiş taşları ve ağaçları alub gider. Geçmek ihtimali yoğıdi. Pakça Sultan Habîb Paşa Hacı Sultan cem'i evliyalı ve dervişler bir yere cem' olub (44) suyu geçmek kabil değıl idi. Andan ayıtdılar: "Sabr idelim Hacım Sultan

gelsün görelim didiler. Ba'dehu Hacım Sultan geldi. Gördükim ırmağı geçememişler. Ayıtdı: Neylediniz, suyu niçün geçmediniz” dedi. Andan dervişler ayıtdılar: “Sultanım bu ırmak geçmek kabil değildir. Varalım şol yakında bir asitane vardır. Sarı Selim'in dirler; anda yatalım yahud şu tepe ardında bir köprü vardır Bayram Beyi dirler andan geçelim.” didiler. Ba'dehu Hacım Sultan hazretleri ayıtdı: “Eyvah eyvah yazık sizlere bunca mürid ve muhiblere dest-i tövbe verirsiniz ve kurbanların alursunuz taze kuzı büryanı ekl idersiniz” dedi. Bu cevabı işidüb sükût itdiler. Hacım Sultan suyun yanına geldi. Ayıtdı: “Ey aziz su, pak su tayyib su tahir su akub dost cemalin arzu idersin, ol dost aşkına bize geçit vir sen dahi dostuna, biz dahi dosta gideriz, durman” dedi. Fi'l-hal andan su iki şak oldu. Aşağısı akdı; yukarısı mu'allak durdı. Andan Hacım Sultan ayıtdı: “Gelin imdi geçin” dedi. Fi'l-cümle geçdiler; andan Hacım sultan geçdi. Meğer Bayram Beği köprisi haram mal ile bina olmuş idi. “Yok senin hidmetin kabil eyledin.” dedi. İlerü gelmiş su heman ortadan götürüb aldı. Ol zamandan berü bina olmaz. İmdi bu velayeti görüb cem'i'an geldiler. Sultan hazretlerinin elin öpdiler. Pes imdi biriküb yine tanış itdiler. İçlerinden yeni gelmiş kimesne var idi. Alaca Atlu (45) dirler idi. Ayıtdılar: “Gel sen bize bu acemi öldürür.” didiler. “Kimesnesi yok bir yalnız kişidir.” didiler. Pes atından inüb kolan çekti. Yine bindi. Yarak eline aldı bir nefere urdı. Sultan Hacım hazretlerine kasd itdi. Çaldı kesmedi. Bir dahi çaldı yine kesmedi. Üç kere çaldı kesmedi. Pes Sultan Hacım hazretleri ayıtdı: “ Alaca Atlu bil kim senin kılıcın bizi kesmez. Amma binüb bizim kasmımıza geldiğin için et getir dervişler kebab itsünler biz sana kıymazız” dedi. Andan Sultan Hacım bir sarb yol var idi. Dağ üzerine gider; ol yola gitdi.

Diğer Velayet-i Hacım Sultan:

İmdi ol dağ katı orman idi. Kuş uçup geçmez idi. Birkaç kimesne Sultan Hacım hazretine nifak itdiler. Menteşe iklimide bir kızı er eyledi. Germiyan'da da su durdurdı. Alaca Atlu dahi öldüremedi. Gelün imdi bunu şu ormandaki ejderhaya helâk itdirelim” didiler. Sultan Hacım dahi ol yola gitdi. Yol üzerinde bir ejderha peyda olmuş heybetinden ins u cin yanına varamaz. Nitekim Muhammed Mustafa aleysselam dahi münafıkından bazı kimesnelerin sen üstad-ı cazusın didiler idi. Cefa için. Pes Allahu te'alâ celle celaluhu habibini asah ve münafıkları hacil itmek için sureler ve ayetler gönderdi. Muhammed Mustafa aleysselam okuyub münafıkları hacil ve mahzun olurlardı. Kimisi imana gelüb “Ya Muhammed biz sana cefa eylemesek senin peygamber idüğün kim bilür idi” (46) Pes imdi Allahu te'alânın evliya kulları dahi böyledir. Nitekim anlar hakkında buyurur: kavlihu te'alâ: “elâ inne evliya Allahe la havfun aleyhim velahum yahzenün” deliler birbirinin hallerini bilürler amma bilesince olan dervişlerin kimisi inkâr iderdi. Anlar dahi velayet izhar iderlerdi. Pes imdi Hacım Sultan ejderha makamına gitdi. Burhan önünce giderdi. Esna-yı rahda Burhan Derviş'in sem'ine bir sada gelüb ve çirkin bir rayiha geldi. Cem'i-i endamını sust eyledi. Aklı za'il mertebesine geldi. Sultan Hacım ayıtdı. “Neyledün Burhan?” dedi. Ayıtdı: “Sultanım şu tepe ormandan bir rayiha geldi. Aklım zail olma mertebesine geldi” dedi. Sultan Hacım ayıtdı: Yüri gidelim, bizler buranın fethine Seyyid Gazi ile kafirine kılıç urub gaza eylediğimiz zamanda bir keler gibi yılan var idi. Şimdi ejder olmuş âdeme haml eyler” dedi. Andan ejderha dahi âdem kokusunu fi'l-hal dört yanına cost u cu idüb bir ok atımı var idi. Gözi Sultan Hacım'a düş oldu. Dem urdı. Ve ağız açub

yutmağa azm eyledi. Pes Sultan Hacım dahi Alivarane bir nağra urdı; dağ ve taş harekete geldi ve Sultan Hacım'ın mübarek ağzından bir ateş peyda oldu. Ejderhaya azm eyledi. Ve ejderhanın ağzından içerü girüb yakmağa başladı. Ejderha canın acısından gâh havaya atlayub yerlü kayaları tutub hamir gibi kayardı. Başını bir kayaya urdı. Hamire girer gibi başı kulağı kayaya yer eyledi. Ve'l-hasil (47) Ejderha yanub çağırdığından Burhan'ın aklı başından gidüb yaturdı. Sultan'ın merkebi kaşandı. Ve'l-hâsil aynen taş oldu. Ve bir kırmızı renk peyda oldu. Pes Sultan Hacım gayet celale gelmiş idi. Dervişler yab yab gelürler idi. "Ejderha yutdı, kurbanı alub dönelim." didiler. Bir bir gelüb cem' oldılar, gördilerki ejderha yanar ve kayaları hamir gibi kaynatmış dağlar tutuşub yanar. Burhan'ın aklı gitmiş yatur, merkeb kan kaşanmış, hazret-i Hacım celale gelmiş cem'i dervişler gelüb ayağına yüz sürüb Hacım Sultan ayıtdı: "Allah elhamdülillah şimden sonra gelen ehibbalara yadigâr olsun ve hem merkebin kaşandığı taş olsun, bizi seven dostlara derman olsun" dedi. Andan Sultan Hacım tepe üzerinde bir büyük çam ağacı var idi. Arkasın virüb oturdu. Cümle dervişler gelüb anda ta'am yiyüb dua itdiler. Pes Hacım Sultan ol Alaca Atlu'ya dimiş idi ki, atı düşüb öldi. Ağlayu ağlayu geldi, Sultan hazretlerinin elin öpdi, dedi: "Benim günahım bağışla" dedi. Sultan Hacım hazretleri bu yiğide hayr dua eyledi. "Allah insaf vire." dedi. Ba'dehu Sultan hazretleri yola girüb Susuz nam mevzi'e geldiler. Halife ve dervişleri cem' olub Sultan hazretine istikbale çıkub izzet ve ikram ile asitâneye getirüb kondirdiler. Sultan Hacım dahi halvet hanesine girüb ibadet ve riyazete ve tevekküle ka'im oldu. Hayli ehibba cem olmuşlar idi. (48) Asitaneye bir mescid bina itdiler Sultan için. Ba'dehu kurbanlar ile gelan Pakça Sultan Habib Acemi Paşa Sultan'a ziyadesiyle izzet ve ikram eylediler.

Diğer Velayet-i Hacım Sultan

Bir gün Hacım Sultan: "Dervişler Seyyid Gazinin ihya idelim" dedi. Pes Sultan Pakça Habib Acemi Sultan Cem' olub kurbanı sürüb yola girdiler. Mübarek Zi'l-hicce'de revan oldılar. Yevmen fe-yevmen gidüb Seyyid Gazi'nin türbe-i mübarekelerine yakın vardılar. Bir ahu şeklinde bir geyik gelüb Sultan Hacım'ı karşılayub ruhaniyetle musafaha idüb gayb oldu. Cümlesi gördiler. Sultan Hacım dervişin birine ayıtdı: "Seyyid Gazi'nin şeyhine bizden selam söyle, Hacım Sultan gelür binbir öküz kurbanı vardır. Seyyid Gazi'nin üzerinde ihya itmek ister dedi. Pes ol derviş yerinden revane oldu. Tekyeye geldi. Şeyh efendiye bulub şeyhine Kara İbrahim dirler idi. İlerü yürüyüb selam virdi. Ayıtdı: "Hacım Sultan sizlere selam ider ve gelüb binbir öküz kurbanı var, Seyyid Gazi'yi ihya eylemek ister." çünkü Şeyh İbrahim bu cevabı işidüb: "Yürü var yiğit şuradan filan sultan dir durursun varsın kurbanını alub gitsün." dedi. Ol derviş dönüb Hacım Sultan'a geldi. Ahvali söyledi. Pes Hacım Sultan gayet celale geldi. Sağ kolunu basdı revan oldu. Amma Seyyid Gazi vasiyet itmiş idi ki bunda evladan (49) bir kişi gelse gerek ve gelüb benim benim seccademe oturduğu zamanda kâfir kırıldığı kılıç üç kere kınından çıka ve yine girse gerekdir. Ol vakit ol kişiden korkasız dimişdi. Hacım Sultan geldi kimesne istikbal itmedi ve gelüb seccadesinin üstüne oturdu. Ve cem'an canlar oturdılar. Ol Şeyh Kara İbrahim sufilerden cem' idüb bunlara dedi ki, "Varın oradan gidin." dimeğe geldiler söylemek üzerinde iken Seyyid Gazi'nin vasiyet itdiği kılıç kınından çıktı; yine girdi üç kere bunu görüb taşra gitdiler. Sultan Hacım başını hırkaya

çeküb üç gün tevekkül-i Hakk oldu. Üç gün tamam oldu, Şeyh Kara İbrahim ayıttı: “Sahih üstad-ı cazudur ki eğer evlad ise ateş yakmaz kılıç kesmez” dedi. Varalım teklif idelim dedi. Oda girsün yakmaz ise sahiv evliyadır. İşte asitane neylerse eylesün” dedi ve içerü girdiler. Sultan Hacım hazretleri dahi ayıttı: “Varın ol maslahatı görün, oda girelim” dedi. Pes taşra çıktılar bir büyük furun var idi. Odun ile doldurub içine bir saban demüri koyub andan ateş virdiler. Muhkem kızdı. “Gel imdi ateş yandı, furun kızdı” didiler. Sultan Hacım ayıttı: “Derviş Burhan” ol dahi “Lebbeyk” dedi. “Var şu kişilerin maslahatın gör” dedi. Burhan dahi “Ale’r-re’s ve’l-ayn” diyüb ve getirüb kisvetin Sultan Hacım’ın nazarında kodı. Beline bir futa bağladı. Pes Sultan Hacım mübarek eliyle arkasını sığadı. Hayr dua eyledi. Yardımcın Hüda ola, (50) şefaatin Muhammed Mustafa Sallâ Allahu aleyhi ve sellem ola” dedi. Pes Burhan Abdal furunun kapusuna yüz sürüb “Bismillah bi-iznillahi te’alâ” diyüb içerü girdi. Gördi kim demir su gibi akar. Saban demürünü ağzına aldı. Furundan çıktı. Hacım Sultan gördi andan Hacım Sultan ayıttı: “Şeyhin önüne ilet” dedi. Burhan Şeyhin önüne geldi. Demürü bıraktı. Şeyhin seccadesi tutuştu. Kalkub kaçtı. Otur münafık sen beni zahir oduna yakmak istersin, ben seni batın oduna yakayım dedi. Dua idüb hazret-i Hakka münacat eyledi. Gökte bulut cem’ oldu. Yağmur tolu yağdı. Bir gürültü kopdı. Allahu te’alâ emriyle Şeyhin tepesine bir yıldırım indi, helak eyledi. Cem’isi bunı Akılları yitdi. Yine akılların cem’ idüb Sultan Hacım’ın önüne gelüb mürüvvet deyü özr dilediler. O şeyhin bir oğlanı var idi. Hatunı getirüb elin öpdürdi. Senin olsun dedi. Hacım Sultan dua eyledi. Evlerine gönderdi. Andan Hacım Sultan kurbanların kesüb ulema ve suleha cem’ olub dua ve gülbang-ı Muhammedî getirüb Allah Allah didiler. Binbir kurbanı boğa(z)layub pişirüb yediler. Çokluk âdem olub üç gün üç gece gelüb giden ehıbbaya bu ta’am kısmet itdiler. Andan ulema ve fuzela ve suleha cem’ olub Kur’an tilavet idüb dua itdiler. Sevabın Muhammed Mustafa’nın ve evladın ve evzacü’t-tahiratın ve Seyyid Gazi Sultan ruhına bağışladı. El yüze sürüb andan geldiler. Cem’isi Sultan Hacım hazretini (halvet) (51) halvethânede bulub hayr duasın aldılar. Evlerine gitdiler. Pes Sultan Hacım ayıttı: “Bunda kırk gün duralım” dedi. “Andan gidelim” dedi. Badehu bir yüksek karye var idi. Ol tepeye Kızılburun dirler idi. Sultan Hacı üstüne çıktı. Asası var idi, tepe üzerine dikdi ve kırk gün içinde yeşil yaprak virdi. Yemiş dahi bitdi. Andan ayağı üzerine leylan ve neharen yemeyüb içmeyüb kırk gün durdı ve özini Allahu te’alânın dergâhına ısmarladı. Kırk gün tamam oldu. Andan inüb ol tepe Hacım Sultan ile bile yürüdü. Yani Sultan’ı istikbal eyledi. Andan Seyyid Gazi’nin türbesi eşğinde bir katı taş var idi. Sultan Hacım gelüb mübarek ağzıyla ısırub cemî-i dişleri hamir gibi geçdi. Andan başın kaldırub ayıttı: “Bizi seven dostlar bundan içerü girmesünler ve bundan teselli olsun” dedi. Andan dua idüb asitaneye geldi. Bir ‘âlim kimesne var idi. Seccadeye geçürüb şeri’atden ve hakikatden ve tarikatden ve ma’rifetden çok nasihatlar itdi, dest-i tövbe virdi. “Evliyanın adın sakla kimseye gıybet mesavi eyleme” dedi. Ve dahi “zahirden ve batından biz bunda sizi gözleriz” dedi. Andan Sultan Hacım hazretleri gitmek üzere oldu. Cemî-i ehıbbaya ayıttı: “Biz bunda halife kıldık bundan me’zun olub tövbe itsünler.” dedi. Andan Pakça Sultan Habib Acemi Sultan (52) ve cemî’ evliyalar yerinden kalkub kbleden yana revan oldılar. Cemî’ ehıbba bunları bir menzil geçürüb döndiler. Andan girüye döndiler. Sultan Hacım dahi refikleriyle makamlarına doğru revan olub esna-yı rahda bir yere kondılar. Namazların eda eyledikten sonra azm-i rah idüb yevmen fe-yevmen gitdiler.

Diğer Velayet-i Hacım Sultan:

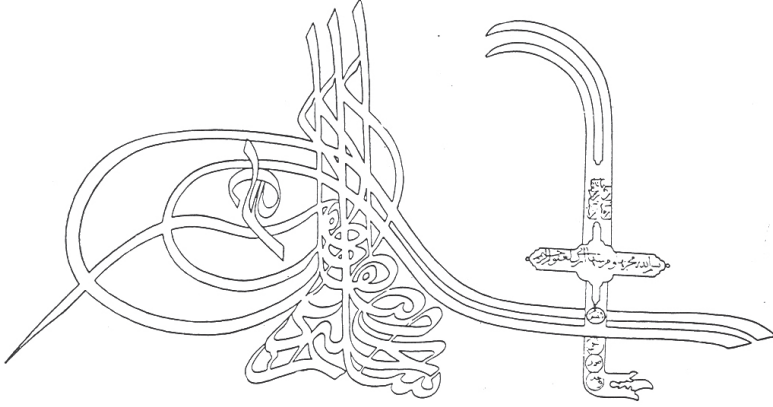
Hacım Sultan'ın yanında olan dervişler bu velayeti görüb daim söyler idiler. Esna-yı rahda giderken bir mahalle gelüb ta'amlanub ba'dehu didiler ki, "Sultanım gelün evlenin sizden sonraya evladınız kalub asitanenizi bekle." didiler. Sultan Hacım buyurdu ki "Sabr eylen, şimdi Seyyid Gazi Sultan'a gidecek iki hatun gelüb buradan geçer; bakalım ne güne olur." dedi. Bir mikdar durub iki hatun ile bir âdem çıka geldi. Sultan Hacım ayıtdı: "Kande gidersiz" dedi. "Seyyid Gazi Sultan'a gideriz." dedi. "Lakin hatunun bir genç ve biri ihtiyar idi. "Şu genç hatun için giderüz, oğlı kızı olmadı." didiler. Hacım Sultan ayıtdı: "Bunda muradınız hâsil olursa girü döner misiniz?" dedi. Ol hatunun biri seksen yaşında idi. Ol genç hatun ile yoldaş olub giderdi. Hem ziyadesiyle muhibb-i evliya idi. Bir kalbi pak saf hatun idi. Ol genç hatun kalbi na-pak idi ve dönmez idi. Ol pir hatun ayıtdı: "Bir aziz kişidir; ancak gelün sözün tatalım" dedi. Muradımız hâsil olmaz ise (53) bir kaç gündün sonra yine gidelim" dedi. Hayli nasihat itdi. Dönmezem dedi. İnad eyledi. Sultan Hacım hazretine ma'lum oldu. "Yüri kalbin pak değildir. Nazarı kabul itmedin" dedi. Dervişlere ayıtdılar: "Şol pirezen hatunı ben alurım" dedi. "Ben alurım" dedi. Dervişler ayıtdılar: "Sultanım sen bilürsün didiler. "İmdi varım ol hatunı görüb söyleyin." dedi. Burhan Abdal ilerü yürüdü ve dedi ki "Hatun, Hacım Sultan sana nazar itmek ister, kabul ider misin" dedi. Ol genç hatun kabul itmedi. Pir hatun ayıtdı: "Dedeciğim ol azizin nefsin kabul iderim" dedi. Burhan Derviş'in yanına düşüb Hacım sultan yanına geldi. Bin bir dürlü özr ile ayağın öpdü. "Sultanım her ne buyurursan dönmezem" dedi. "Bana gelür misin?" dedi. Hatun ayıtdı: "Kulun olayım sultanım" dedi. Üç kere böyle dedi. "Kabul itdim." dedi. Burhan Derviş dua (dua) itdi. Sandılar ki Sultan Hacım hatunı alur gider. Sultan Hacım Hatun'a ayıtdı: "Kibleden yana dur" dedi. Hatun dahi kibleden yana durdu. Hazret-i Sultan Hacım üç kere üzerinden sıçrayub ve nağra urdu. Ağzı barın bıraktı. Üç kere arkasın sığadı. Andan el getirüb dua eyledi. Dervişler amin didiler el yüze sürdiler. Dervişlere ayıtdı: "Bu pir hatunda benim bir sağ köprücüğü delik Osman nam bir oğlumuz gelse gerek beni isteyen anda bulsun" dedi. "Ve sonra benim üzerimde bekle" (54) dedi. "Hakk-ı celle ve 'alâ hazretleri biz zaife kuluna şehvet nazarı virmedi. Hakk te'alâ kudretiyle ve Muhammed Mustafa mu'cizatıyla biz fakirin duasını kabul ide." dedi. Bu pir hatundan sağ köprücüğü delik bir evlad ola dedi. Ol genç hatuna " Yüri senden imdi bir taş doğsun" dedi. "İtikadın yok imiş." dedi. "Varın şimden gerü evinize gidin" dedi. Gelüb Sultan'ın elin öpdiler evlerine gittiler. Hacım Sultan hazretleri dahi makamına geldi. İbadet ve riyazet itmeğe meşgul oldu. İmdi Hacım Sultan, halifesi Pakça Sultan ve Habib Acemi'ye ve sair dervişlere izzet ve ikram eyledi. Andan destur alub gitmek dilediler. Sultan Hacım ruhsat virüb bir menzil geçirdiler. Birbirine veda' idüb gittiler. Pakça Sultan makamlarına gitdi. Hazret-i Hacım dahi kırk gün kırk gece ka'im ve sa'im olub münacat iderdi. Kudret-i ilahi ol hatunların ikisi de hamile oldılar. Müddetleri tamam oldu. Ol pir hatun bir köprücüğü delik oğlan doğurdu. Ol hatun kabilesi oğlanı alub ve anasını dahi alub birkaç kurban ve çerak cem' idüb Sultan Hacım hazretlerine getürdiler. "İşte oğlan oldu dedeciğim" didiler. "Velakin validesinin südi hiç yokdur. Senin duan berekatıyla oldu. Gine sen bilürsün" dedi. Hazret-i Hacım Sultan ayıtdı: "Yüri Derviş Burhan bu oğlanı besle." dedi. Nefsin karşulayub oğlanı aldı gitdi. (55) Ol âdemler bir zaman durdılar. Sultan cemaline bakub kaldı. "Genç hatundan bir taş doğdı."

deyü şikayet itdiler. Cemi'-i dervişler ve ehıbbalar işidüb heman Sultan Hacım hazretlerinin elin ve ayağın öpdiler. Sultan Hacım bunlara hayr dualar eyledi. Bu hatun ile gelen âdemler destur alub evlerine revan oldılar. Andan Derviş Burhan ayıtdı: "Sultan, bu oğlanın söylemesi ahvali nice olur" dıdı. Hacım Sultan ayıtdı: "Bu Allahu te'âlâ kudreti ile oldu. Yine Allahu te'âlâ kudreti birle söyler" dıdı. Sultan Hacım hayr dua eyledi. Burhan Abdal barmakların emzirdi. "Ve hem adı dahi köprüceği delik Osman olsun" dıdı. Pes Burhan bu üslub üzere oğlanı besledi. Allahu te'âlânın emriyle etmek yir ve su içer oldu. Sonra sahib-i velayet oldu. İmdi Hacım Sultan buyurdu: "Var geçenlerde bir asa dıkdık idi. Allahu te'âlâ emriyle bitdi. Andan yemiş bitse gerek, her ne derd olur ise derman ola" dıdı. Bi-emri'l-İlâhi te'âlâ gelüb Sultan'ın elin öpdı. "N'ola" dıdı. "Hayr duadan unutmı." diyüb ve çok nasihatler eyledi ve hem "Asayı bekle." dıdı. Pes Osman Baba'nın bir oğlu oldu. Çakır Çelebi dirler idi ve sultanın hizmetinde hâli değıl idi. Sultan Hacım Osman Paşa'yı ol vilayete gönderdi. Varub asanın yanında bir asıtane bünyad eyledi. Fi sebilillah hizmet itdi. Gelüb giden ehıbbaya çok velayetleri zahir oldu. Sultan'ın adın saklar idi. İbadet ve riyazet iderdi. (56) Gıce ka'im gündüz sa'im idi. Adab-ı şeri'ati gözedirdi.

Diğer Hikayet-i Kara Baba-yı Horasan Tarik-i Azm-i Rum

Velayet-i Hacım Sultan erbain sal zenbil ka'im kerden. Pes Sultan Hacı Bektaş-ı Veli ve Sultan Hacım kuddisellahu sırrıhu hazretleri diyar-ı Horasan'dan 'alem ve seccade ve sofrı alub Rum'a gelicek o sal diyarlar kaht olub pes dervişler halife bir yere cem' olub ayıtdılar: "Alem ve seccade ve sofrı getürüb Hacım Sultan'a virdin, alub Rum'a gitdi. Bir andan keskin er olsa da varub sofrayı alub gelsek de Horasan iklimi rızık ve mala ganimet olsa didiler. Pes halifeler vardılar, Kara Baba dirler katı celali bir 'âlim ve fazıl bir er var idi. Yerinden durub ayak üzere geldi. "Dua ve himmet eylen varub Rum'dan sofrayı Hacım Sultan'dan alub geleyim" dıdı. İklım halifeleri dua itdiler yanına kırk derviş yoldaş koşdılar didiler ki: "Sakın gâfil olma Hacım Sultan bir cellad kişidir. Gurur ile varma." didiler. Andan Kara Baba'yı kırk dervişler ile Rum'a revan oldu. Yevmen fe-yevmen gelüb Rum'a kadem basdılar. Sora sora gelüb Şeyhlü ovasına yetişdi. Bir kişıye sordı. Bir konak olsa didiler. Ol âdem ayıtdı: Bunda bir âdem vardır. Pakça Sultan dirler, keskin evliyadır. Asitanesi vardır. Dervişleri çokdur. Varın konak olun misafir alur" dıdı. Bunlar revan oldu. Gelüb gördi ki Pakça Sultan dervişleri ile burçak yolar, Kara Baba ilerü yürüyüb (57) selam virdi. "Merhaba." eylediler. Horasan iklimi erenlerinin selamın tebliğ idüb bir mikdar ta'am itdiler. Andan Kara Baba ayıtdı: "Pakça Sultan niçün bunı böyle elin çeküb böyle işi havada yolarsın gelin bir yerde harman olun diseniz ya olmaz mı?" dıdı. Pakça Sultan ayıtdı: Biz ana kâdir değılüz." dıdı. Andan dua eyledi. Elyüze sürdi. Parmağıyla işaret eyledi. Burçaklar gelüb bir yere cem' oldılar. Harman oldılar. Andan Pakça Sultan ayıtdı: "Öyle ise bizim de bir hizmetimiz vardır, kabul olub divan-ı Hakk da derdimize derman ola didik idi. Öyle olıcak burçaklarına yerlü yerine varsun dıdı. Harman hareket itdi, bir bir yerine vardı. Bir birlerinin velayetlerin görüb Merhaba itdiler. Andan Pakça Sultan bunları asitanesine götürdi. Üç gün durdılar. Andan Kara Baba ayıtdı: "Bu diyarda Hacım Sultan dirler bir er var mıdır?" dıdı. Pakça Sultan ayıtdı: "Hacım Sultan buraya yakındır, amma seni sınırundan içerü komaz" dıdı. Andan icâzet alub Pakça Sultan bir menzil geçürdi.

“Bu yol doğru yoldır” dedi. Revan oldılar, Hacım Sultan hazretlerine yakın kaldılar. Büyük bir kaba ağaç var idi. Dibine geldiler. Hacım Sultan halvethanesinden çıkub dervişlere ayıtdı: “Kuduz geliyor sınırım içeri girmesün” dedi. Remz itdi. Ayıtdılar, “Aceb remzi ne ola?” deyü ta’accüb itdiler. Hacım Sultan bir tepe var idi. Anın üzerine çıkdı, oturdu. “Kuduz sınırından girmesün” dedi. Andan Kara Baba bir ok (57) Selam verdi. “Merhaba.” eylediler. Horasan ülkesi erenlerinin selamını bildirip, birazcık yemek yediler. Sonra Kara Baba: “Pakça Sultan niçin burçakları bu şekilde yoluyorsunuz, gelin bir yerde harman olun deseniz ya olmaz mı?” dedi. Pakça Sultan: “Bizim ona gücümüz yetmez” dedi. Sonra Kara Baba dua edip ellerini yüzüne sürdü. Parmağıyla işaret etti. Burçaklar gelip bir yere toplanıp harman oldular. Bunun üzerine Pakça Sultan: “Öyle ise bizim de bir hizmetimiz vardır, kabul olup Hakk divanında derdimize derman olsun dedik idi. Öyle olunca burçaklar yerli yerine varsın.” dedi. Harman hareket edip burçaklar bir bir yerlerine vardılar. Onlar, bir birilerinin velayetlerini görüp tekrar merhaba ettiler. Sonra, Pakça Sultan bunları asitanesine götürdü. Üç gün burada kaldılar. Kara Baba: “Bu diyarda Hacım Sultan denilen bir kişi var mıdır?” dedi. Pakça Sultan: “Hacım Sultan buraya yakındır, ama seni sınırından içeri bırakmaz.” dedi. Bunun üzerine Kara Baba izin istedi, Pakça Sultan onu bir konak mesafesi yolcu etti. “Bu yol doğru yoldur.” dedi. Yola koyuldular, Hacım Sultan hazretlerinin bulunduğu yere yaklaştılar.. Büyük bir kaba ağaç var idi. Dibine geldiler. Hacım Sultan halvet hânesinden çıkıp, dervişlere: “Kuduz geliyor sınırından içeri girmesin.” dedi. İşaret etti. Dervişler: “Acaba işareti nedir?” diye hayrete düştüler. Hacım Sultan bir tepenin üzerine çıktı, oturdu. “Kuduz sınırından girmesin” dedi. Kara Baba bir ok (58) atdı. Gelüb Sultan’ın nazarına dikildi. Gördiler ki bir yeşil telekli okdur. Hacım Sultan dervişlere ayıtdı: Ol kuduz kişi bunda benlik ile gurur idüb geldi. Kişi keşikandan ok çıkarmayalım” dedi. “Kuduzı kendi okuyla helak itmek gerekdir.” dedi. Oku eline alub pürtab idüb Kara Baba’nın göğsüne dokunub fi’l-hal can teslim eyledi. Andan dervişler vardılar gördilerkim Kara Baba canını teslim idüb yanında kırk derviş dururlar. Andan dervişler cem’ olub yuyub namazını kıldılar. Defn idüb Kur’an tilavet idüb babanın dervişlerini olub geldiler Sultan’ın hizmetinde oldılar. Sultan Hacım hazretleri birini halife idüb “Varın benim Horasan’dan getürdüğüm sofrayı getürüb Kara Baba’nın başı ucunda kaba ağaca asın” dedi. “Bizi isteyen dostların gönli ne dilerse içinde bulunsun.” dedi. Ve dahi Allahu te’alâ emriyle biz dar-ı fenadan dar-ı bakaya rihlet itdiğimizden sonra sofraya kırk yıl leylan ve neharen ka’im olsun” dedi. Pes ol sofraya Sultan Hacım hazretlerinden sonra kırk yıl ka’im-makamlık itdi. Her kişi ne isterse sofrayı ağaçtan indirüb bulub yiyüb asardı. Pes imdi Sultan Hacım hazretlerinin velayetnâmesin akla getürebilmeye ve diller şerh idemeye Sultan Hacım nevverallahu ruhehu hazretlerinin velayetnâmesin tercümanı Derviş Burhan kuddisellahu sırrehü’l-azizdir. Ve sa’y u takati kadar kitabet iderdi. Ve bizden sonra gelen muhiplere lazım olur deyü. Pes İmdi Sultan Hacım hazretlerinden sonra Derviş Burhan dahi halife oldı ve ehibbaya pend u nasihat iderdi. Her birine ta’zim ve tekrim iderdi. Baki kelim Hakk-ı hu kelim muteval olmasın. Yani söylediğim keramat-ı aliyye deryadan katre ve güneşden zerre olub bu kadar var ki Hacım Sultan efendimizi bu hakîr Derviş Burhan Abdal gönülden çıkarmamak için bu kadar velayet zikriyle iktifa olundu.



69 — Zulfikârî tuğra.



Bektaşî Figürleri